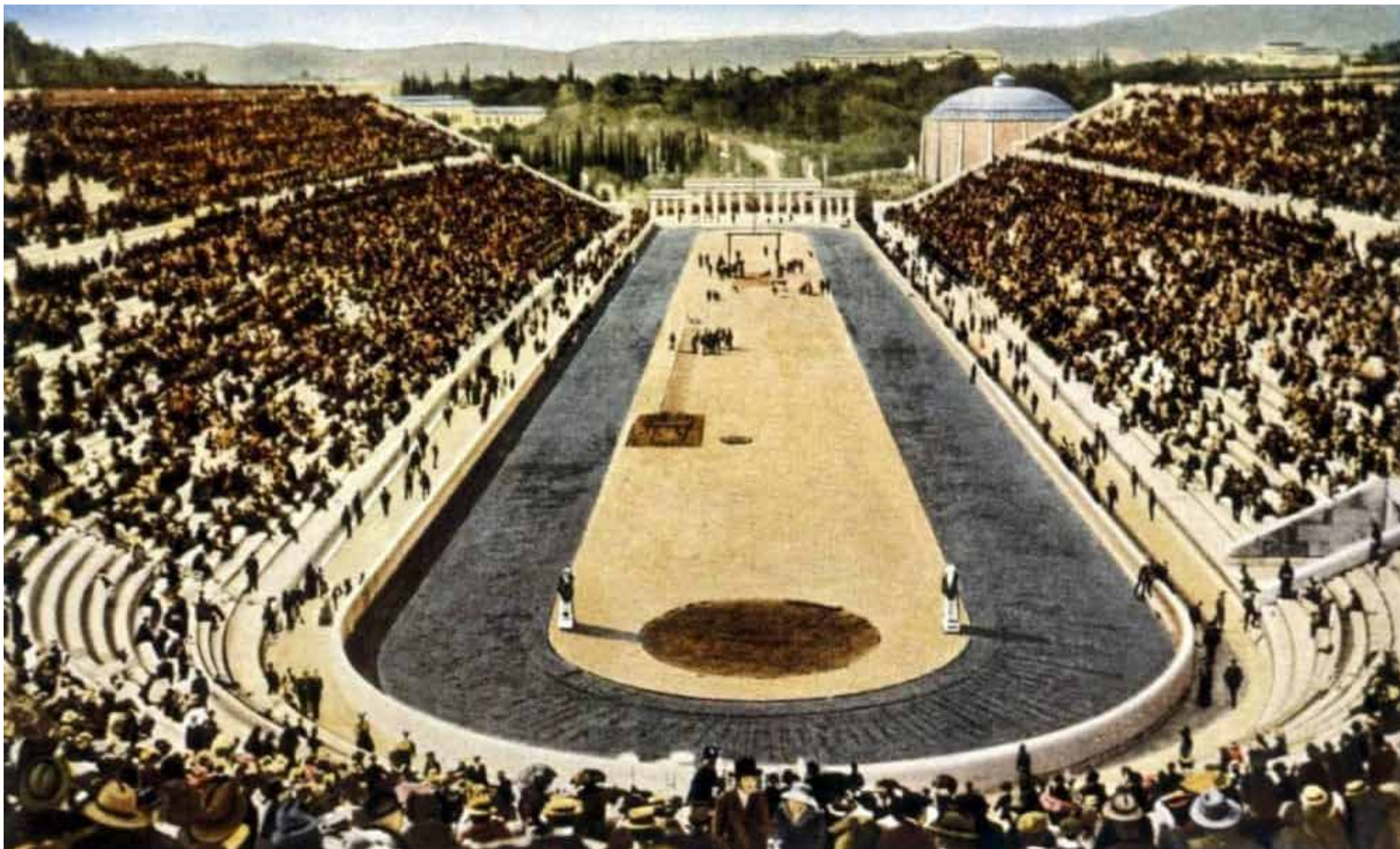

1896

АТИНА, ГРЧКА

ПАНАТИНАИКО СТАДИОН (грч. КАЛЛИМАРМАРО)

Једини стадион у свету израђен од белог мермера

Архитекте: А. Ликург, Е. Зилер, А. Метаксис

Једини стадион на свету у потпуности израђен од белог мермера, због чега је познат и као Калимармаро – лепо мермерни, на грчком. Угостио је Прве модерне олимпијске игре. Један је од најстаријих стадиона на свету.

Његова историја сеже далеко у прошлост. У време старе Грчке, на њему су се одржавала такмичења у част богиње Атине. Око 566. године пре нове ере имао је дрвена седишта, а онда га је архонт Ликург, 329. године п.н.е у потпуности прерадио у белом мермеру, за атлетска такмичења „Панатинеа“, по којима је и добио име. Касније га је проширио Херод Велики, обликујући га у форму потковице, са стазом за трчање дугом 204,07 x 33,35 м. Верује се да је имао капацитет 50.000 места.

Друго велико реновирање уследило је крајем 19. века, за потребе Првих модерних летњих олимпијских игара 1896. год. Подухват је финансирао филантроп Јоргос Авероф (чија се мермерна статуа данас налази на уласку у стадион), унајмивши архитекту Анастасиоса Метаксаса да га рестаурира на основу дизајна Ернста Зилера. Првог дана отварања Игара, стадион је био препун – 80.000 људи је присуствовало историјском тренутку почетка модерног олимпизма. Капацитети су му касније смањени, и сада прима око 45.000 гледалаца.

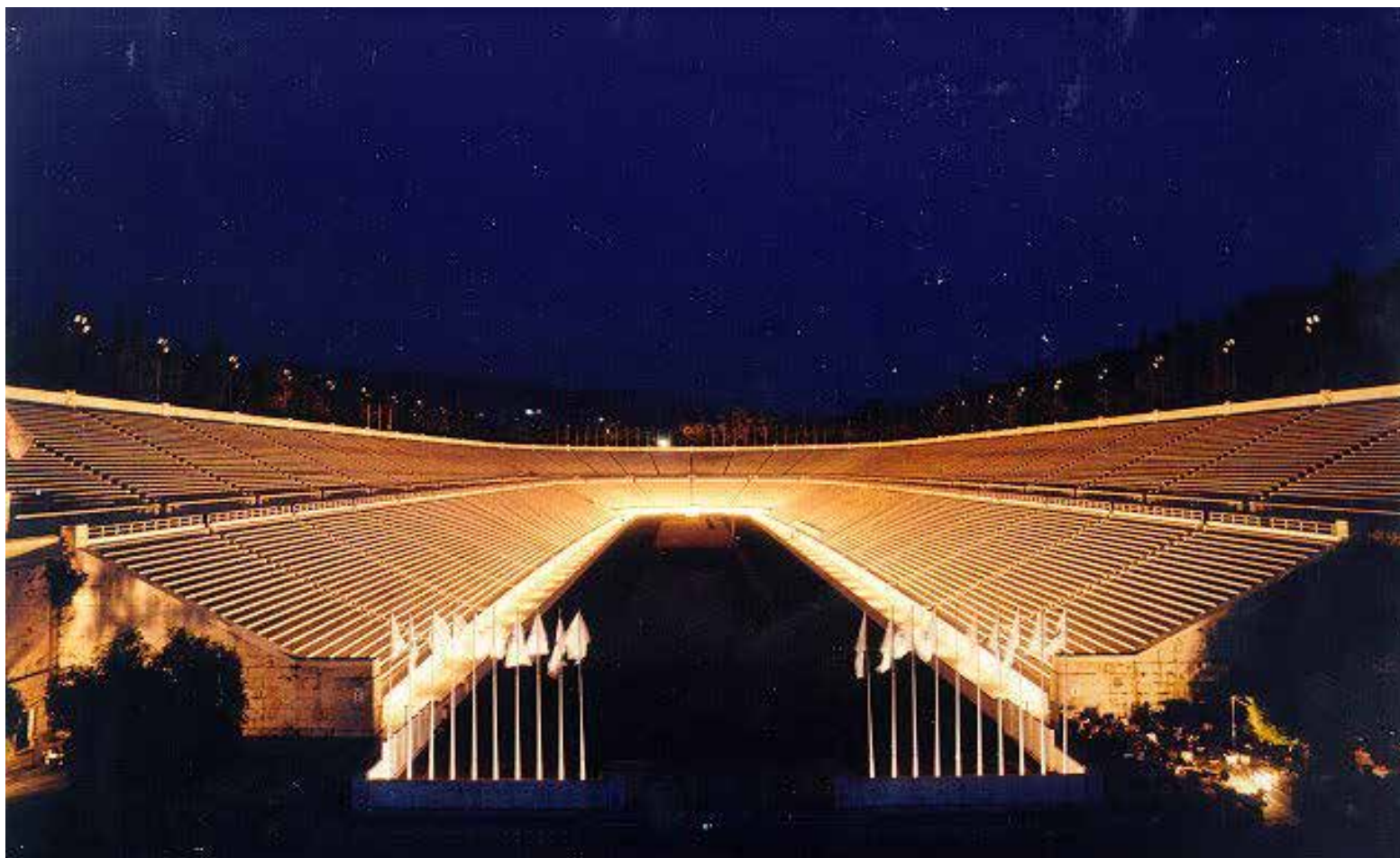
Мермерни стадион је „учествовао“ и на Олимпијским играма 2004. године, као домаћин такмичењу у гађању луком и стрелом. На њему је био и циљ маратонске трке.

Импринт стадиона налази се на позадини олимпијских медаља додељених на играма у Атини (2004), Пекингу (2008) и Лондону (2012).

ОЛИМПИЈСКИ
МУЗЕЈ
БЕОГРАД
OLYMPIC MUSEUM BELGRADE

www.olimpijskimuzej.rs

1896
ATHENS, GREECE

THE PANATHENAIC STADIUM (KALLIM'APMAPO)

The only stadium in the world made of white marble

Architects: A. Lykourgos, E. Ziller and A. Metaxas

The only stadium in the world built entirely of white marble, which is also known as Kallimarmaro - "beautiful marble" in Greek. It hosted the first modern Olympic Games. It is one of the oldest stadiums in the world.

Its history goes far back into the past. In the time of ancient Greece, the competitions were held in honor of the goddess Athena. Around 566 BC it had wooden seating, and then by the Athenian statesman Lykourgos in 329 BC was entirely refurbished in white marble for the athletic competition "Panatinea", after which it takes its name. Later it was expanded by Herodes the Great, shaping it into the form of a horseshoe, with a running path 204.07 x 33.35 meters long. It is believed that it had capacity of 50,000 seats.

Second major renovation was in the late 19th century for the purpose of the first modern Summer Olympic Games in 1896. The venture was funded by a philanthropist George Averoff (whose marble statue is nowadays located at the entrance to the stadium) who hired the architect Anastasios Metaxas to restore it on the basis of designs by Ernst Ziller. At the first day of the Games, the stadium was full - 80,000 people attended the historic moment of the start of modern Olympics. Capacity was later reduced, and now it can receive about 45,000 spectators.

The marble stadium "participated" in the Olympics in 2004 as the host of the competition in archery. It was also the finishing point of the marathon race.

Imprint of the stadium is on the back of Olympic medals awarded to the Games in Athens (2004), Beijing (2008) and London (2012).

ОЛИМПИЈСКИ
МУЗЕЈ
БЕОГРАД
OLYMPIC MUSEUM BELGRADE

www.olimpijskimuzej.rs

1900

1924

ПАРИЗ, ФРАНЦУСКА

ВЕЛОДРОМ ВЕНСЕН

Из предграђа до олимпијског подијума

Архитекта: /

Мењао је имена, али за већину Парижана и хроничара остао је – Сипал (*La Cipale*), скраћеница за општински пут (*la piste municipale*). Стаза велодрома направљена је 1894. год. у парку источно од Париза, у општини Венсен.

Олимпијске игре на преласку векова дочекао је, уз мало дотеривања, под именом „Венсен велодром“, а данас је званично „Велодром Жак Анкетил“, по француском професионалном бициклисти, првом који је пет пута победио на Tour de France.

На Играма 1900, велодром у Венсенској шуми, са 40.000 места, био је централни стадион. На њему су одржана такмичења у бициклизму, крикету, рагбију, фудбалу и гимнастици. На Летњим играма 1924, на којима је Париз поново био домаћин, Велодром је угостио само трке бициклиста. Али тада је већ био најпознатија париска бицикличка стаза, с обзиром да је та регија у међувремену административно припојена престоници Француске.

Почетком друге половине прошлог века, на њему је неколико година био финиш *Tour de France*. Касније, иако историјски споменик, пао је у заборав. Захваљујући упорној групи заљубљеника, реновирање је почело тек 2012. год. Након три године, поново је отворен и може се похвалити бицикличком пистом урађеном од „једне траке“ армираног бетона, без икаквих спојева (заслужни инжењери фирме *Ingérop*).

Данас се користи за вожњу бициклом, рагби и мечеве америчког фубала.

ОЛИМПИЈСКИ
МУЗЕЈ
БЕОГРАД
OLYMPIC MUSEUM BELGRADE

www.olimpijskimuzej.rs

1900

1924

PARIS, FRANCE

VÉLODROME DE VINCENNES – “La Cipale” From the suburbs to the Olympic podium

Architect: /

Throughout history it changed its name, but for most Parisians and chroniclers it's simply "Sipal" (La Cipale), an acronym for "municipal road" (la piste municipale). The velodrome track was made in 1894 in the park east of Paris, in the municipality of Vincennes.

It welcomed Olympic games at the turn of the centuries with a little polishing, under the name "Velodrome de Vincennes", and nowadays is officially "Vélodrome Jacques Anquetil", named after the French professional cyclists, the first who won the Tour de France five times.

At the Olympics 1900, located in Vincennes forest with 40,000 seats, Vélodrome was the central stadium. Competitions in cycling, cricket, rugby, football and gymnastics were held there. At the Summer Games in 1924 Paris was again the host and Velodrome hosted only track cyclists. Then it was already the most famous Parisian bike path, given that the region was in the meantime administratively merged with the capital of France.

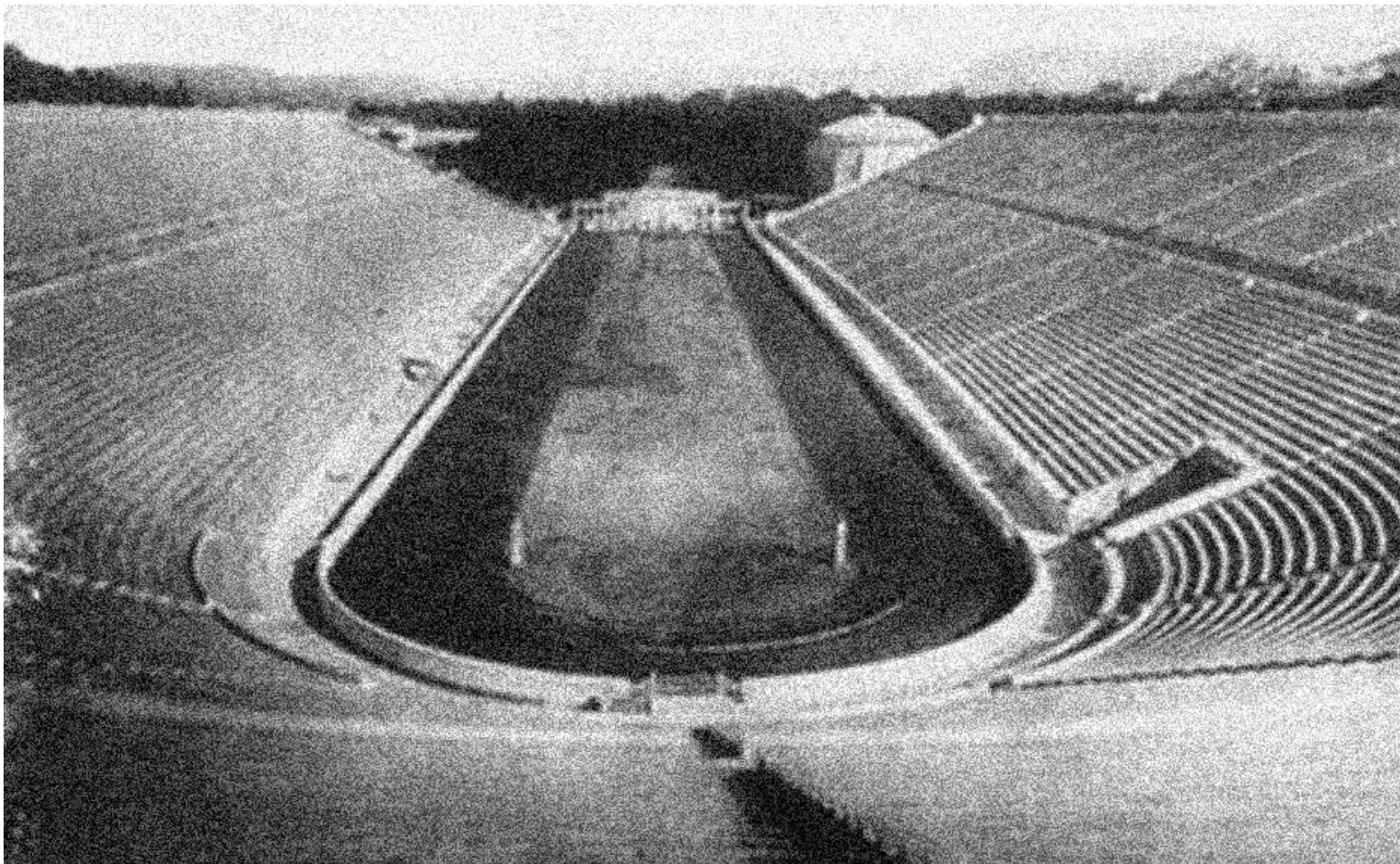
At the beginning of the second half of the last century, it served for several years as Tour de France finishing line. Later, though historical monument, fell into oblivion. Its renovation began in 2012 thanks to the persistent group of enthusiasts and after three years was reopened and boasts cycle track made of one strip of reinforced concrete without any joints (Emeritus engineers of "Ingérop" company).

Today it is used for cycling, rugby and American Football matches.

ОЛИМПИЈСКИ
МУЗЕЈ
БЕОГРАД
OLYMPIC MUSEUM BELGRADE

www.olimpijskimuzej.rs

1904
СТ. ЛУИС, САД

ФРАНСИС ФИЛД

Од армираног бетона до историјске знаменитости

Архитекте: В. Коуп, Џ. Стјуардсон

Прве олимпијске игре у западној хемисфери, 1904. године, требало је да буду одржане у Чикагу, али их је МОК преместио у Сент Луис, у Мизурију, јер се тамо одржавала велика Светска изложба.

За то је добрим делом заслужан Дејвид Р. Франсис, (политичар, између осталог и државни секретар) и његово неуморно лобирање. Главни стадион Летњих олимпијских игара, иначе грађен за Светску изложбу, добио је име по њему.

Веома налик древном атинском стадиону, разликовао се по томе што је у градњи трибина примењена техника армираног бетона. За тај, тада потпуни новитет у градњи, одлучила се архитектонска фирма „Cope and Stewardson” из Филаделфије, позната иначе по градњи академских и других зграда за потребе универзитетских кампуса. И стадион „Франсис филд”, саграђен 1902. год. и именована гимнастичка дворана уз њега, данас спадају у америчке историјске знаменитости.

Након реновирања 1984. године, његов капацитет је петоструко смањен, на 4.000 седишта. Последњи пут је реновиран 2004. године, тада је трава на терену замењена вештачком подлогом, и припада Вашингтон универзитету у Сент Луису: користи се за атлетику, амерички и обичан фудбал, а зими за крос-кантри.

У Сент Луису су први пут најуспешнији такмичари добили златне, сребрне и бронзане медаље, а најтрофејнији спортиста био је амерички инвалид Џорџ Ејсер. Са дрвеном протезом на левој нози он је, са три златне, две сребрне и једном бронзаном медаљом у гимнастичким дисциплинама, надмашио све остале конкуренте и освојио епитет хероја Игара.

ОЛИМПИЈСКИ
МУЗЕЈ
БЕОГРАД
OLYMPIC MUSEUM BELGRADE

www.olimpijskimuzej.rs

1904
ST. LOUIS, USA

FRANCIS FIELD

From reinforced concrete to historical landmarks

Architects: W. Cope and J. Stewardson

The first Olympic Games in the Western Hemisphere in 1904 were to be held in Chicago, but the IOC moved them to St. Louis, Missouri, because the Great World Fair was held there.

Special thanks go to David R. Francis (politician and secretary of state) and his tireless lobbying. Main Stadium of the Summer Olympic Games, although built for the World's Fair, is named after him.

Much like the ancient Athenian stadium, it differed from the others in technique of reinforced concrete that was applied in the construction of the stands. In that times Architectural firm "Cope and Stewardson" from Philadelphia, otherwise known for the construction of academic and other buildings for the needs of the university campus, decided for complete novelty in construction. Stadium "Francis Field", built in 1902 and adjacent gymnasium with the same name, nowadays belong to the American historical landmarks.

After renovation in 1984, its capacity has been reduced fivefold, to 4,000 seats. It was last renovated in 2004 when the field grass was replaced with artificial surface and belongs to Washington University in St. Luis. It is used for athletics, American football and football, and in winter for cross-country.

It was the first time in St. Louis that the most successful sportsmen won gold, silver and bronze medals, and the most successful athlete was the American invalid, George Ejser. With a wooden brace on his left foot and with three gold, two silver and one bronze medal in gymnastics, he outperformed all other competitors to win the title of "Hero of the Games".

ОЛИМПИЈСКИ
МУЗЕЈ
БЕОГРАД
OLYMPIC MUSEUM BELGRADE

www.olimpijskimuzej.rs

1908

ЛОНДОН,
В. БРИТАНИЈА

СТАДИОН БЕЛОГ ГРАДА

Претеча модерних спортских стадиона

Архитекте: Џ. Џ. Вебстер, Џ. Б. Фултон

Саграђен за свега 10 месеци – након што су Игре дате Лондону, јер је ерупција Везува 1906. год. онемогућила несуђеног домаћина, Италију – овај стадион је заслужио битно место у историји спорта.

Као прва и дуго једина велика спортска арена у Лондону, овај спортски првенац инжењера Вебстера сматра се претечом модерних стадиона.

The Great Stadium, како се оригинално звао, изграђен је као додатак на локацији велике француско-британске изложбе, одржане с пролећа 1908. год. До тада, углавном пољопривредна поља западног дела Лондона, оживела су захваљујући идеји једног уметника и двојице архитеката задужених за Изложбу, да обавијањем платна умоченог у бели гипс око жичаних, дрвених и металних конструкција, направе „бели“ град. И тако је настао White City, у који се импозантан стадион није баш најбоље уклапао својом колосалном мешавином челика и бетона, али је преузео име.

На Играма 1908, на овом стадиону, са 68.000 места, одржан је највећи део олимпијских такмичења, укључујући и бициклизам и пливање. Након Игара коришћен је углавном за мото-трке и трке паса – великих енглеских хртова (greyhound). Срушен је 1985. године, како би направио места за зграду BBC White City.

Ни Игре ни олимпијци из 1908. нису заборављени – њихова имена урезана су у фасадно крило BBC зграде, а линија финиша маратонске трке комеморисана је на пригодној плочи.

Дужина модерног маратона одређена је управо на линији финиша испред Краљевске ложе овог стадиона – на тачно 42,46254 км удаљености од Виндзорске палате, где су маратонци стартовали.

ОЛИМПИЈСКИ
МУЗЕЈ
БЕОГРАД
OLYMPIC MUSEUM BELGRADE

www.olimpijskimuzej.rs

1908

LONDON,
GREAT BRITAIN

WHITE CITY STADIUM

The forerunner of modern sports stadiums

Architects: J.J. Webster and J.B. Fulton

Built in just 10 months - after the Games were given to London due to eruption of mount Vusuvius in 1906 that prevented supposed to be host Italy - this stadium has earned an important place in the history of sport in general.

As the first and for the long time the only large sports arena in London, the sport first-born of the engineer J.J. Webster is considered the forerunner of the modern stadiums.

The Great Stadium, as it was originally called, was built as an addition to the location of the great Franco-British Exhibition held in spring 1908. Until then, agricultural fields of the western part of London were mainly revived thanks to the idea of an artist and the two architects in charge of the exhibition, that by wrapping a cloth dipped in white plaster around the wire, wooden and metal structures, make "white" city. And that's how "White City" was built. The imposing stadium didn't really fit in it with its colossal mix of steel and concrete, but it took name.

The largest part of the Olympic competitions, including cycling and swimming, was held at the Games in this stadium (68,000 seats) in 1908. After the Games it was used mainly for motorcycle and dog (great English greyhound) racing. It was demolished in 1985 to make room for the BBC White City building.

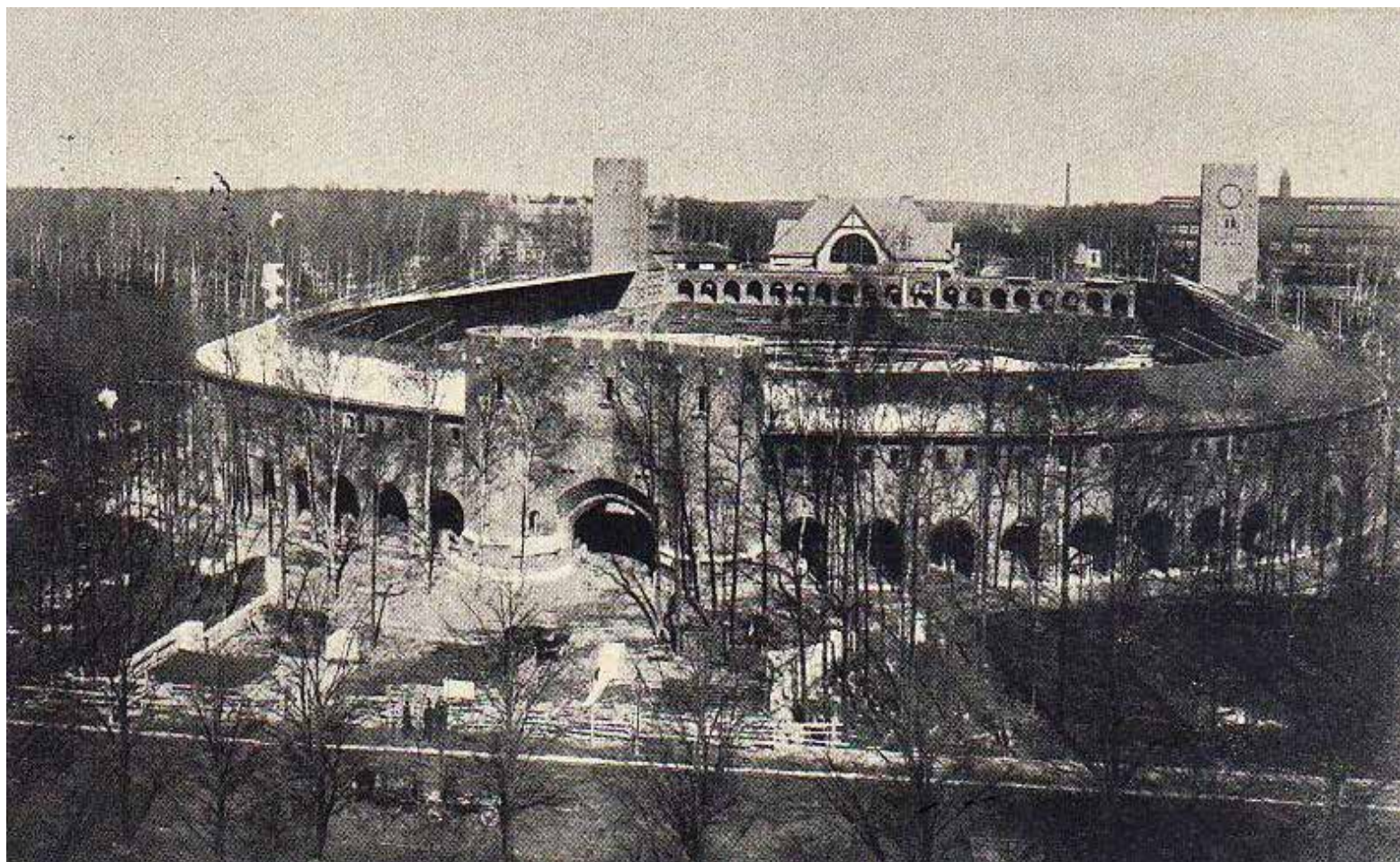
Neither Olympic Games nor athletes from 1908 are forgotten - their names are engraved in the facade of the BBC building wing with the finish line of the marathon race commemorated on the panel for a special occasion.

Length of the modern marathon is determined precisely on the finish line in front of the royal box of the stadium - the exact 42.46254 km away of Windsor Palace, where the marathon started.

ОЛИМПИЈСКИ
МУЗЕЈ
БЕОГРАД
OLYMPIC MUSEUM BELGRADE

www.olimpijskimuzej.rs

1912
СТОКХОЛМ, ШВЕДСКА

ОЛИМПИЈСКИ СТАДИОН

Један од најмањих олимпијских стадиона

Архитекта: Торбен Грут

Један од најмањих стадиона икада коришћен на олимпијским играма, први је у историји олимпизма који је угостио спортисте са свих пет континената.

Стадион је дизајнирао, наменски за олимпијаду, архитекта Торбен Грут, иначе и шведски првак у тенису у то доба.

У почетку, планирано је да централни стадион ових Игара има привремене карактер, буде урађен од дрвета, и да пројектовани трошак од 300.000 шведских круна буде покривен од лутрије која би била организована у целој земљи. Ипак се одустало, и унајмљен је Грут да дизајнира „трајни“ стадион од цемента, камена и цигала. Радови су трајали две године. Тек 1958. год. додата му је бетонска северна трибина, да би 1990, приликом реновирања, била срушена а нова саграђена у истом стилу као и оригинална из 1912.

Током Игара 1912, примао је око 14.000 гледалаца, колико и данас, а велики број олимпијских рекорда исписан је на њему. Игре у Стокхолму дуго су важиле као најбоље организоване. Електронско мерење времена и јавни разглас, први пут су употребљени на њима. Неки нови спортови су уведени, али је избачен бокс – јер је за Швеђане био „непријатан спорт“.

Медаље са ових Игара су имале посебну вредност, у најбуквалнијем смислу – последњи пут на Олимпијским играма су направљене од чистог злата.

ОЛИМПИЈСКИ
МУЗЕЈ
БЕОГРАД
OLYMPIC MUSEUM BELGRADE

www.olimpijskimuzej.rs

1912

STOCKHOLM, SWEDEN

STOCKHOLMS OLYMPIASTADION

One of the smallest Olympic Stadiums

Architect: Torben Grut

One of the smallest stadiums ever used at the Olympic Games and the first in the history of Olympism which hosted athletes from all five continents.

The stadium was designed specifically for the Olympics by architect Torben Grut, also a Swedish tennis champion at that time.

Initially, the central stadium of the Games was planned to be a temporary wooden arena, costing 300,000 Swedish crowns which would be financed by a lottery for the whole of Sweden. The idea was given up however, and Grut was commissioned to create a "permanent" stadium in cement, stone and brick. The works lasted two years. Not until 1958 concrete north stand was built and later in 1990 demolished during the renovation followed by a new one built in the same style as the original from 1912.

During the Games in 1912 capacity was around 14,000 spectators, as it is today, and a large number of Olympic records were set on it. Games in Stockholm have long been regarded as the best organized. Electronic timing and public address systems were used for the first time. New sports have been introduced, but boxing was kicked out - because it was "nasty sport" for the Swedes.

Medals from these Games had a special value in the most literal sense - the last time at the Olympic Games were made of pure gold.

ОЛИМПИЈСКИ
МУЗЕЈ
БЕОГРАД
OLYMPIC MUSEUM BELGRADE

www.olimpijskimuzej.rs

1920
АНТВЕРПЕН, БЕЛГИЈА

ОЛИМПИЈСКИ СТАДИОН

Стадион на коме је први пут положена олимпијска заклетва

Архитекта: /

Одлука да ће VII Олимпијске игре бити одржане у Антверпену, донета је 1919. год, па је то био и најкраћи рок једном граду да се припреми.

Камен-темељац за будући олимпијски стадион постављен је 4. јула те исте године и за непуних 11 месеци је свечано отворен и „испробан” демонстрацијом гимнастичких вежби.

Ни по чему није био специјалан. Како су налагале околности, пре свега, кратак временски рок, било је важно да има неопходно – терен и атлетску стазу око њега. У то време, капацитет овог здања био је 30.000, али седећих места је било само десетак хиљада. Локални фудбалски клуб Beershot је 2000. године одлучио да га обнови, измени, и преполови му капацитете.

Сам стадион није био за памћење, али остаће у свим историјама спорта забележен као стадион на коме је први пут, један спортиста у име свих положио олимпијску заклетву (ватерполиста домаћина, Виктор Боин), на коме је први пут подигнута олимпијска застава са пет кругова, и са кога су први пут на свечаној церемонији отварања, голубови пуштени у небо, као симболи мира.

На овим Играма, и на овом стадиону, дебитовала је и Краљевина Срба, Хрвата и Словенаца, са 11 спортиста, односно 11 фудбалера који су допутовали без резервних играча. Одиграли су само једну утакмицу, против Чехословачке, и доживели катастрофалан пораз од 7–0.

ОЛИМПИЈСКИ
МУЗЕЈ
БЕОГРАД
OLYMPIC MUSEUM BELGRADE

www.olimpijskimuzej.rs

1920
ANTWERP, BELGIUM

OLYMPISCH STADION or 'T KIEL

The stadium where the first Olympic oath was taken

Architect: /

Decision for the VII Olympic Games to be held in Antwerp was made in 1919, and it was the shortest deadline for a city to prepare.

The foundation stone for the future Olympic Stadium was set the same year on 4 July and in less than 11 months was officially opened and "tested" with the demonstration of gymnastics workouts. In prescribed circumstances, especially a short period of time, it was important to have the only necessary thing - field and running track around it. Back then, the stadium counted with a capacity of 30,000, but the seats were only 10,000 thousand. In 2000 local football club "Beerschot" decided to renovate, change, and halved its capacities.

The stadium itself was nothing special, but it will be recorded in all history books as a sport stadium in which the Olympic oath was first taken by one athlete on behalf of all others (water polo host player Victor Boin), where the first Olympic flag with five rings was raised, and where doves were released on the opening ceremony into the sky as symbol of peace.

At these Games and stadium, the Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes debuted with 11 athletes, i.e. 11 football players who arrived without any reserve players. They played only one match against Czechoslovakia and experienced a catastrophic defeat by 7-0.

ОЛИМПИЈСКИ
МУЗЕЈ
БЕОГРАД
OLYMPIC MUSEUM BELGRADE

www.olimpijskimuzej.rs

1928

АМСТЕРДАМ,
ХОЛАНДИЈА

ОЛИМПИЈСКИ СТАДИОН

Једини стадион са златном олимпијском медаљом

Архитекта: Јан Вилс

Једини стадион у историји Олимпијских игара који је за свој дизајн одликован златном олимпијском медаљом!

Сматра се једним од најбољих примера амстердамске школе архитектуре, а „потписао“ га је архитекта Јан Вилс, један од оснивача покрета De Stijl (стил) и велики присталица Френк Лојд Рајта. Од 1912. до 1952. године, осим спортистима, златне олимпијске медаље су додељиване и у уметичким дисциплинама, као што су архитектура, литература, сликарство, музика и скулптура.

Камен-темељац положио је принц Хендрик (званично је он касније и отворио IX Летње игре), и од тада до званичног отварања стадиона прошло је тачно 365 дана. Девет година касније, такође по нацрту Вилса, северном и јужном крилу стадиона, додат је други, бетонски круг, а капацитет је са 31.600 олимпијских седишта повећан на 64.000.

Градске власти су хтеле да га сруше 1987. год., али је спашен тако што је проглашен националним спомеником. Реновиран је 1996, када му је враћен првобитни изглед, а данас је омиљена арена за одржавање спортских и културних догађаја.

Над стадионом од црвене цигле, доминира витки торањ, познат међу Холанђанима као „пепељара“ пилота КЛМ-а. На његовом врху, први пут је инсталирана чинија која чува олимпијски пламен током игара.

ОЛИМПИЈСКИ
МУЗЕЈ
БЕОГРАД
OLYMPIC MUSEUM BELGRADE

www.olimpijskimuzej.rs

1928

AMSTERDAM,
THE NETHERLANDS

OLYMPIC STADIUM (OLYMPISCHE ZOMERSPELEN)

The only stadium with the Olympic gold medal

Architect: Jan Wils

The only stadium in the history of the Olympic Games that has been awarded for its design with a gold Olympic medal!

It is considered one of the finest examples of the Amsterdam School of Architecture, "signed" by Jan Wils architect, one of the founders of the movement De Stijl (Style) and big supporter of Frank Lloyd Wright. From 1912 to 1952, in addition to athletes, Olympic gold medals were awarded in art disciplines: architecture, literature, painting, music and sculpture.

The foundation stone was laid by Prince Hendrik (officially he later opened IX Summer Olympic Games), and from then until the official opening of the stadium it's been exactly 365 days. Nine years later, also after the draft of Vilsa, a concrete second ring was added to the north and south wing of the stadium, with an expanded capacity from 31,600 to 64,000 Olympic seats.

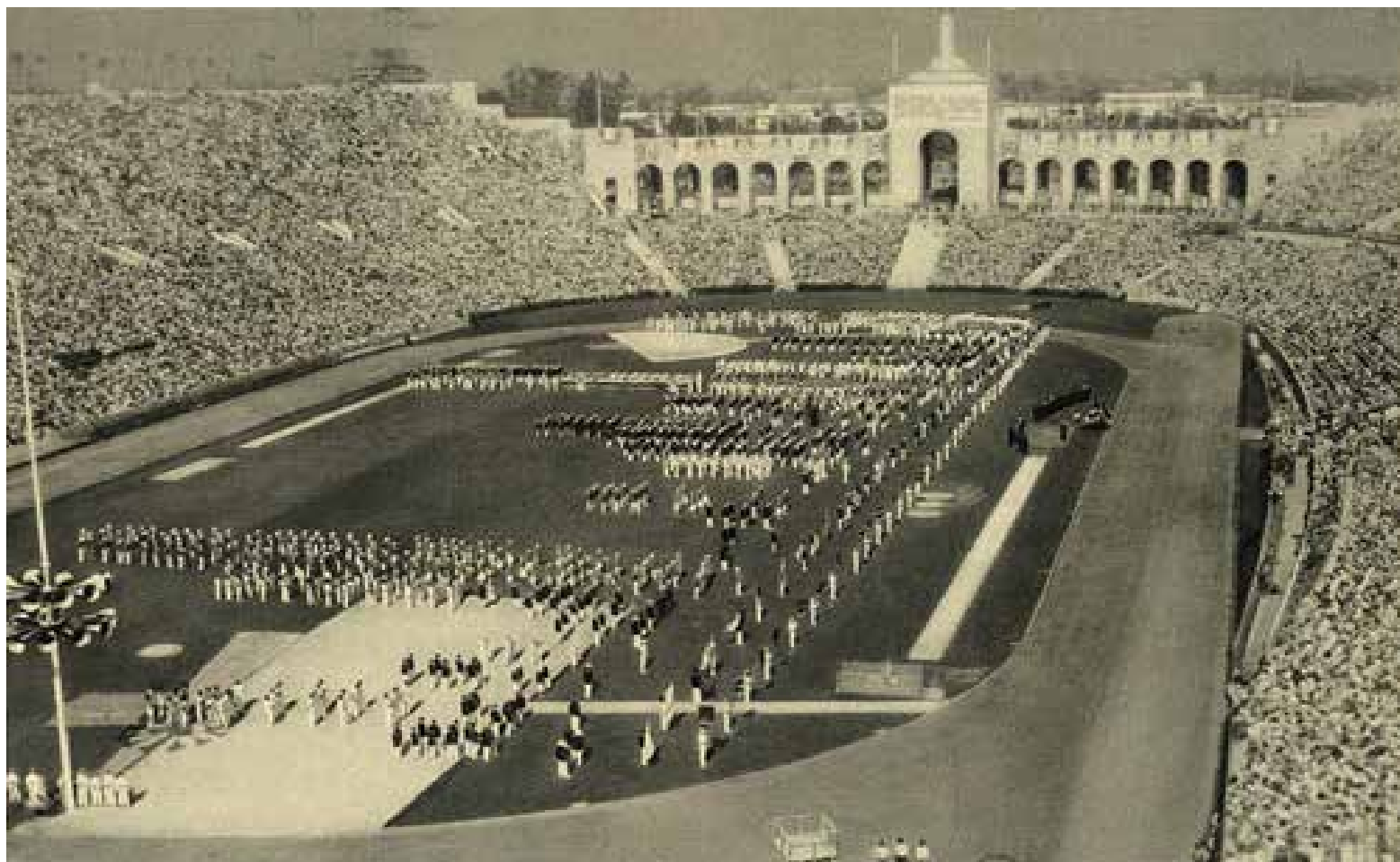
The city authorities wanted to demolish it in 1987. However, the stadium was saved as it was declared as a national monument. Renovated in 1996 when it was refurbished into the original construction, today is a favorite arena for sport and cultural events.

A slender tower, known among the Dutch as an "ashtray" of KLM's pilot, dominates above the red brick stadium. At its peak, a bowl that keeps the Olympic flame during the games was installed for the first time.

ОЛИМПИЈСКИ
МУЗЕЈ
БЕОГРАД
OLYMPIC MUSEUM BELGRADE

www.olimpijskimuzej.rs

1932
1984

ЛОС АНЂЕЛЕС, САД

ЛОС АНЂЕЛЕС МЕМОРИЈАЛНИ КОЛОСЕУМ

Да ли ће и трећи пут бити домаћин Олимпијских игара 2024. године?

Архитекте: Џ. Паркинсон, Д. Паркинсон

Уколико Лос Анђелес добије организацију Летњих олимпијских игара 2024. године, овај стадион ће по трећи пут у историји угостити олимпијце, и биће једини који се може похвалити таквим учинком.

Пре него што је преименован у Олимпијски стадион, био је Колосеум - меморијални центар за градске ветеране Првог светског рата, чија је градња 1921. године поверена познатим локалним архитектама, оцу и сину Паркинсон.

Као један од најбољих примерака арт-деко архитектуре, са иницијалним капацитетом од преко 75.000 седишта, за Игре је повећан на 105.574 седишта. Био је и остао један од највећих олимпијских стадиона у свету.

Педест и две године касније, дан уочи отварања Летњих олимпијских игара 1984, стадион је проглашен за државну и федералну знаменитост од историјског значаја. И овог пута био је централно здање Игара. Влада није дала новац за организацију Игара, што се догодило први пут у историји. Са минималним буџетом од 10 милиона долара, није било избора, па се одговорна фискална филозофија у приступу овим Играма пресликала и на иновативну архитектонску стратегију.

Карл Луис је први пут учествовао на Играма 1984, и изједначио се са Џеси Овенсом (1936), освојивше 4 златне медаље – у трци на 100 м, на 200 м, у штафети 4 × 100 м, и скоку у даљ.

ОЛИМПИЈСКИ
МУЗЕЈ
БЕОГРАД
OLYMPIC MUSEUM BELGRADE

www.olimpijskimuzej.rs

1932
1984

LOS ANGELES, USA

LOS ANGELES MEMORIAL COLISEUM (OLYMPIC STADIUM)

Will it host the Games for the third time in 2024?

Architects: John & Donald Parkinson

If Los Angeles won the organization of the Summer Olympic Games in 2024, the stadium would host the Olympians for the third time in history.

It would be the only one who can brag with that success. Before it was renamed to Olympic Stadium, it was the Coliseum, memorial for urban veterans of World War II, whose construction was entrusted to prominent local architects in 1921, father and son Parkinson.

It is one of the finest specimens of art-deco architecture. The initial capacity of over 75,000 seats was increased to 105,574 seats for the Games. It was and still is one of the biggest Olympic stadiums in the world.

Fifty-two years later, the day before the opening of the Summer Games in 1984, the stadium was declared as a state and federal monument of historical significance. At the time was also the central building of the Games. But the government did not give money to the Games which happened for the first time in history. With a minimum budget of \$10 million there was no choice and responsible fiscal philosophy in the approach to these Games copied on the innovative architectural strategy.

At the Olympics Games in 1984, Carl Lewis participated for the first time and tied Jesse Owens record (1936) winning four gold medals in the 100m, 200m, 4×100m relay and the long jump.

ОЛИМПИЈСКИ
МУЗЕЈ
БЕОГРАД
OLYMPIC MUSEUM BELGRADE

www.olimpijskimuzej.rs

1936

БЕРЛИН, НЕМАЧКА

ОЛИМПИЈСКИ СТАДИОН

Од симбола нацистичке моћи до елитног статуса УЕФА

Архитекта: Вернер Марш

Историјски статус овог стадиона забрањује измене на његовој фасади, тако да је упркос великом дотеривању почетком 21. века задржао спољне симболе и објекте са којима је изграђен тридесетих година прошлог века – осим кукастог крста који је уклоњен са једне од две куле на улазу. Дизајниран је у духу архитектуре тог времена, и нацистичке пропаганде.

Немачка је већ имала Deutsches Stadion, који је Ото Марш урадио за Игре 1916, које нису одржане због Првог светског рата. Када је Берлину поверена организација Игара 1936, намера владе је била да само реновира постојећи стадион, уз помоћ Маршовог сина Вернера, такође, архитекте. Доласком Хитлерове странке на власт 1933, и у сврху доказивања немачке надмоћи, Хитлер је захтевао од Вернера да направи не само нови, грандиозан стадион, већ и цео спортски комплекс Reichssportfeld.

Градња је трајала две године, а Вернер Марш је стадион дизајнирао на темељима претходног, оставивши доње делове целе структуре „укопане“ под земљом 12 метара. Незнатно је оштећен током Другог светског рата. Реконфигурисан је 1974. године, као и цео олимпијски комплекс, а почетком 21. века је за око 240 милиона евра и реновиран, задржавајући сва обележја историјског споменика.

Сада прима 74.475 гледалаца, има 113 ВИП ложа, а додат му је кров од провидних телефон плоча који пропушта сунчеву светлост, и чија висина иде до 68 м изнад седишта. Данас је то практично стадион фудбалског кулба „Херта“. Има ранг највише категорије који додељује УЕФА.

ОЛИМПИЈСКИ
МУЗЕЈ
БЕОГРАД
OLYMPIC MUSEUM BELGRADE

www.olimpijskimuzej.rs

1936

BERLIN, GERMANY

OLYMPIC STADIUM (OLYMPIASTADION)

From a symbol of Nazi Party power to the status of UEFA

Architect: Werner March

Historical status of the stadium has changed to its facade, so despite the large polishing at the beginning of the 21st century, it kept the original look with external symbols and objects built in the thirties of the last century - except the swastika that was removed from one of the two towers at the entrance. It was designed in the spirit of the architecture of that time and Nazi propaganda.

Germany already had Deutsches Stadion projected by Otto Marsh for the Games in 1916. Unfortunately, they were not held because of World War II. When the organization of the Games in 1936 was awarded to Berlin, the Government's intention was to renovate only the existing stadium, with the help of the Marsh son Werner, also an architect. With the arrival of Hitler's party to power in 1933, and in order to prove the superiority of the German nation, Hitler demanded from Werner to create not only a new, grandiose stadium, but the entire sport complex "Reichssportfeld".

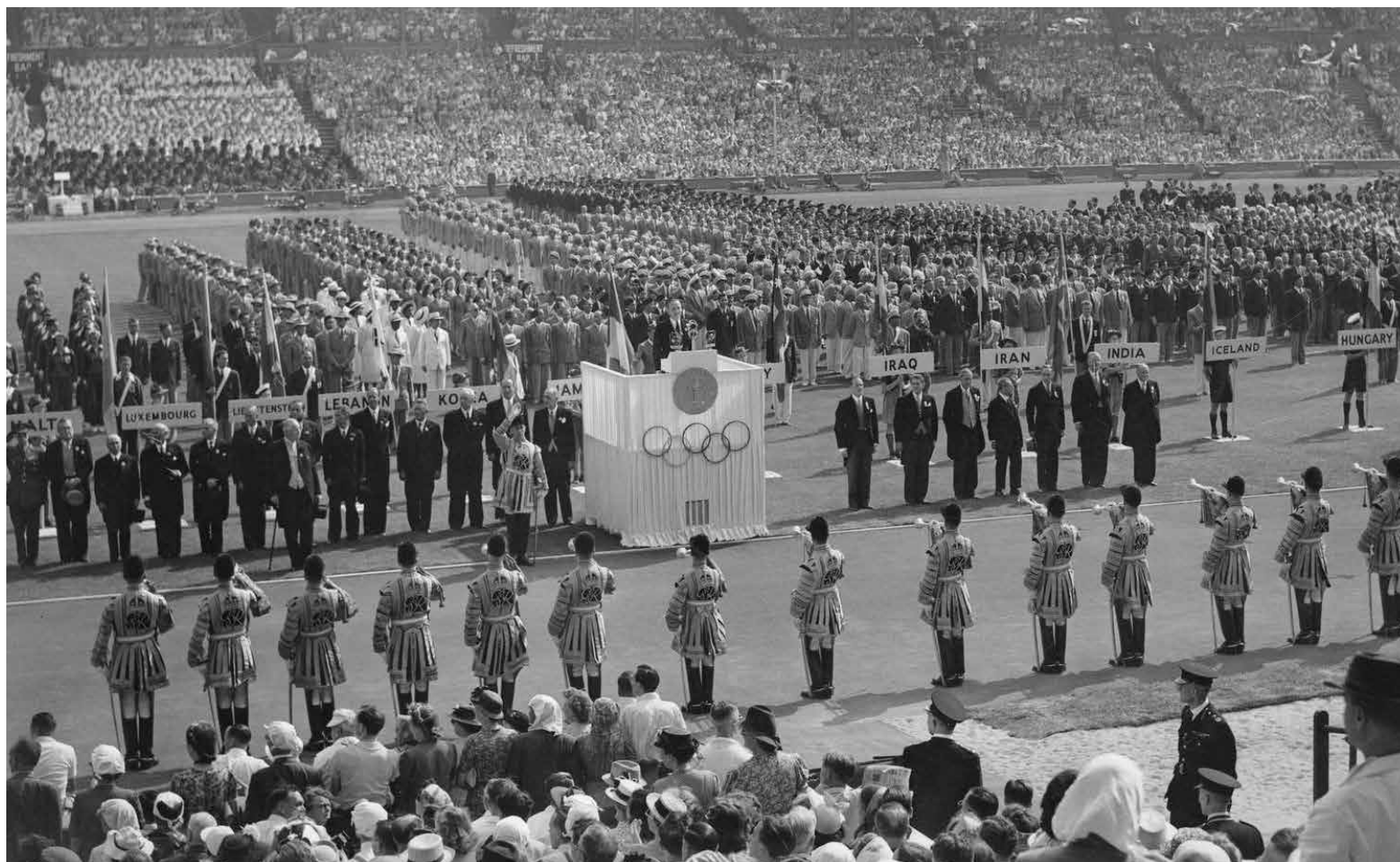
Construction lasted two years, and Werner Marsh designed stadium on the basis of the foregoing, leaving the lower parts of the whole structure "buried" 12 meters under the ground. Only slightly damaged during the Second World War, as well as the entire Olympic complex, stadium was reconstructed in 1974, and also renovated at the beginning of the 21st century, for about 240 million euros, retaining all the features as a historical monument.

Now it hosts 74,475 spectators, has 113 VIP Lounges and roof made of teflon transparent plates that leak the sunlight with height up to 68 m above the seats. Today it is virtually the stadium of "Herta" football club. It has the rank of the highest category awarded by UEFA.

ОЛИМПИЈСКИ
МУЗЕЈ
БЕОГРАД
OLYMPIC MUSEUM BELGRADE

www.olimpijskimuzej.rs

1948

ЛОНДОН,
В. БРИТАНИЈА

ЦАРСКИ СТАДИОН – ВЕМБЛИ

Звезда „штедљивих игара“

Архитекте: Максвел Ајртон, Џ. В. Симпсон

Укупно 25 стадиона и терена коришћено је на првим Играма одржаним после Другог светског рата, а Лондон, као домаћин, ишао је у корак са временом и врло рестриктивним трошковима, тако да су сва надметања одржана у већ постојећим објектима уз незнатне модификације, па је овај скуп светских спортиста добио надимак „штедљиве игре“. Уложено је свега 750.000 фунти.

Први пут у историји олимпизма, пливачка такмичења и скокови у воду, ватерполо утакмице и гимнастичка надметања одржана су у затвореним дворанама. Није грађено Олимпијско село, већ су спортисти били смештени у импровизованим камповима у војним базама и колеџима у околини Лондона, док је локалним такмичарима саветовано да остану у својим кућама.

Пошто централни стадион није грађен, по одлуци Организационог комитета главно поприште био је Empire stadion, касније познат као Вембли. Било је ипак потребно повезати овај стадион са оближњом метро станицом, па је договорено да трошкове изградње прилазног пута сноси фирма *Wembley Stadium Ltd.* у замену за проценат од прихода оствареног од догађаја на стадиону.

Посебна занимљивост ових Игара била је недостатак расвете на стадиону, па су за две последње дисциплине у десетобоју на стадион доведени аутомобили чији су фарови омогућили спортистима видљивост.

После олимпијске славе, Вембли је у том издању остао све до 2000. године, када је демолиран, а на његовом месту је изникао данашњи Вембли.

ОЛИМПИЈСКИ
МУЗЕЈ
БЕОГРАД
OLYMPIC MUSEUM BELGRADE

www.olimpijskimuzej.rs

1948

LONDON,
GREAT BRITAIN

EMPIRE STADIUM – WEMBLEY

The star of “frugal Games”

Architect: Maxwell Ayrton, John William Simpson

A total of 25 stadiums and fields were used at the first Games held after the Second World War. London as a host kept in step with the times and very restrictive costs, so all competitions held in or on existing buildings with slight modifications, resulting that this gathering of the world's athletes got the nickname "frugal Games". Investment of only £750,000.

For the first time in the history of Olympism, swimming competitions, diving, water polo matches and gymnastics competitions were held in indoor halls. Olympic Village was not constructed, but the athletes were placed in improvised camps in military bases and colleges around London, while local competitors were advised to stay in their homes.

Since the central stadium was not built, according to the decision of the Organizing Committee, the main venue was the "Empire Stadium", later known as Wembley. It was still necessary to connect the stadium with the nearby metro station, so it was agreed that Wembley Stadium Ltd. company bears the construction costs of access road in exchange for a percentage of the revenue generated from the events at the stadium.

The curiosity of the Games was the lack of lighting in the stadium and therefore for the last two disciplines in the decathlon were brought cars at the stadium whose headlights enabled visibility for the athletes.

After Olympic glory, Wembley remained the same until 2000 when it was demolished and on its place emerged today's Wembley.

ОЛИМПИЈСКИ
МУЗЕЈ
БЕОГРАД
OLYMPIC MUSEUM BELGRADE

www.olimpijskimuzej.rs

1952

ХЕЛСИНКИ, ФИНСКА

ОЛИМПИЈСКИ СТАДИОН

Стадион који је више од пола века држао рекорд по рекордима

Архитекта: Ј. Линдегрэн

Централни стадион Олимпијских игара 1952. год. и данас је највећи спортски стадион у Финској. Био је домаћин неколико европских атлетских првенстава, и првог Светског првенства у атлетици 1983. Прошле године је затворен због реновинарања вредног 209 милиона евра, а отварање је најављено за три године.

На Играма 1952. год, са капацитетом од 70.000 гледалаца, угостио је атлетска такмичења и финале у фудбалу, у коме је златна генерација југословенског фудбала изгубила од Мађара са 2-0.

Архитекта Линдегрэн дизајнирао је стадион почетком тридесетих година у типичном стилу функционализма, користећи ојачани бетон за конструкцију трибина. Овај стадион је његово најпознатије дело, иако је у категорији градског планирања добио златну олимпијску медаљу на Играма 1948. год. у Лондону за Атлетски центар у финском граду Вакраус.

Уз стадион, и његов торањ је био и остао знаменитост Хелсинкија. Фантастичан видиковац, уздигнут је на висину од тачно 72,71 метра, што је заправо дужина којом је бацач копља, Финац Мати Јарвинен, добацио до злата на Играма 1932.

До Летњих игара у Пекингу, Олимпијске игре у Хелсинкију држале су рекорд по броју оборених рекорда, а већина њих је управо исписана на овом стадиону. На њему је трчано најдраматичније и најпознатије мушко финале на сто метара. Фото-финиш је злато доделио Американцу Линдију Ремидјинију, који је истрчао стазу за 10.79 секунди, док је заостатак Аустралијанца Џона Трелоара, који је последњи прошао кроз циљ, износио само 12 стотинки секунде.

ОЛИМПИЈСКИ
МУЗЕЈ
БЕОГРАД
OLYMPIC MUSEUM BELGRADE

www.olimpijskimuzej.rs

1952

HELSINKI, FINLAND

OLIMPIC STADIUM (HELSINGIN OLYMPIASTADION)

The stadium which more than half a century held the record for most records broken

Architect: Yrjö Lindegren

Central stadium of the Olympic Games in 1952 is still today the largest sport stadium in Finland. It hosted several European athletic championships and the first World Championships in Athletics in 1983. Last year it was closed due to renovation worth 209 million euros and the opening is scheduled for 2019.

At the Olympics in 1952 with capacity of 70,000 spectators it hosted athletics and football finals in which a golden generation of Yugoslav football lost to Hungarians 2-0.

Architect Lindegren designed the stadium in early thirties in the typical style of functionalism using reinforced concrete for the construction of the stands. This stadium remained his most famous work, although in the category of urban planning Lindegren won a gold medal at the Games in 1948 in London for Athletic Center in the Finnish town of Vakkari.

Adjacent to the stadium, its tower was and remains a landmark of Helsinki. Breathtaking observation deck is elevated to a height of exactly 72.71 meters, which is actually a length that a Finnish javelin thrower Matti Järvinen reached to win a gold at the Games in 1932.

Until the Summer Games in Beijing, the Olympics in Helsinki held the record for most records broken, and most of them were set exactly at this stadium. The most dramatic and famous men's 100 metres final race took place here. Photo-finish gold was awarded to American Lindy Remigino who ran track for 10.79 seconds, while Australian John Treloar last crossed the finish line only 12 hundredths of a second behind.

ОЛИМПИЈСКИ
МУЗЕЈ
БЕОГРАД
OLYMPIC MUSEUM BELGRADE

www.olimpijskimuzej.rs

1956

МЕЛБУРН,
АУСТРАЛИЈА

„СТАКЛЕНА КУЋА”

Прва потпуно затворена олимпијска арена за пливачке спортове

Архитекте: К. Борланд, П. Мекинтајр, Џ. Марфи, Ф. Марфи

Стадион који је неколико пута мењао свој унутрашњи имиџ и име, једина је велика спортска арена са Игара 1956. године чија је фасада у потпуности остала непромењена до данас. Прва је икада комплетно затворена арена за водене спортове саграђена за Олимпијске игре.

Налази се на листи заштићених споменика културе од посебног историјског, културолошког и технолошког значаја у држави Викторија, а њен дизајн је ауторима донео победу на једном од три међународна такмичења које су Аустралијанци организовали 1952. године за изградњу олимпијских стадиона у Мелбурну.

Водени центар је саграђен за непуне две године, и отворен је непосредно пред почетак Игара. До средине осамдесетих година задржао је првобитну намену, а онда је олимпијски базен замењен паркетом, на коме су у наредних неколико сезона играли кошаркашке утакмице. Капацитет му је са 5.500 повећан на 7.200 гледалаца. Последњи пут је реновиран 2003, када му је чак враћен и базен, али само 25-метарски.

Сходно правилима спонзорства и права на име, ово здање је још неколико пута мењало намену и назив, у зависности од тога ко је плаћао да поседује та права. Од августа прошле године зове се Холден центар, по аустралијском произвођачу аутомобила. Честе измене имена и намена, изродиле су надимак „Стаклена кућа”, по коме је ова спортска арена и најпознатија.

ОЛИМПИЈСКИ
МУЗЕЈ
БЕОГРАД
OLYMPIC MUSEUM BELGRADE

www.olimpijskimuzej.rs

1956

MELBOURNE,
AUSTRALIA

"GLASS HOUSE" (SWIMMING AND DIVING STADIUM)

The first fully closed Olympic arena
for swimming sports

Architects: K. Borland, P. McIntyre, J. Murphy, P. Murphy

The Melbourne stadium has gone through many name and image changes and was the only big sports arena of the Games in 1956. Its facade has remained totally unchanged until today. It's the first ever completely closed arena for water sports built for the Olympic Games and on the list of protected cultural monuments "of special historical, cultural and technological significance" in the state of Victoria.

The construction design of the Olympic Stadium in Melbourne brought victory to the authors at one of the three international competitions organized by the Australians in 1952.

Aquatic Center was built for less than two years and open just before the start of the Games. By the mid-eighties, it has retained its original purpose, and then the Olympic pool has been replaced by hardwood floor on which basketball games were played over the next few seasons. Capacity of 5,500 was increased to 7,200 spectators. It was last renovated in 2003 when the pool was again constructed, but only 25-metres swimming pool.

In accordance with the sponsorship rules and the right to a name, this building has changed its purpose and name several times, depending on the owner of those rights. Since August last year the name has changed to Holden Center according to the Australian car manufacturer. The sporting arena is the most famous because of the nickname "Glass House", "spawned" by its frequent changes of names and purpose.

ОЛИМПИЈСКИ
МУЗЕЈ
БЕОГРАД
OLYMPIC MUSEUM BELGRADE

www.olimpijskimuzej.rs

1960

РИМ, ИТАЛИЈА

ПАЛАТА СПОРТА

Чипка од ребрастог армираног бетона

Архитекте: Анибал Вителоци , Пјер Луиђи Нерви

Саграђен за Олимпијске игре 1960, *Palazzetto* је релативно скроман спортски стадион али оно што га је у то време учинило другачијим, и будућим архитектама послужило као пример, била је – иновативна бетонска купола у коју је ушушкан као у шкољку. Сам стадион је дело архитекте Анибала Вителоција, кога мало ко повезује са римским стадионом.

Сву градитељску славу, захваљујући куполи, „покупио“ је италијански инжењер и архитекта Пјер Луиђи Нерви, створивши чипкасту илузију од армираног бетона.

Овај познати представник конструктивизма, са изузетним смислом за драматичан дизајн у армираним бетонским конструкцијама великог распона, са већ побраним признањима за *Pirelli* зграду у Милану (1955), куполу *Pallazzeta* осмислио је од монтажног армираног бетона. Њена доња половина делује као непрекидна трака која се обавија око стадиона, одајући утисак лагане чипке, док се изнутра врхови доњег дела стапају са затвореним кровом куполе у облику лучних прозора који пропуштају велике количине светла. Унутрашњост крова куполе додаје естетску чар целом здању захваљујући бело обојеној елегантној ребрастој бетонској конструкцији. Резултат је здање које оставља утисак невероватне лакоће.

Купола – бетонска чипка има 61 метар у пречнику, а састављена је од 1.620 монтажних бетонских блокова, па је за њено подизање било потребно свега 40 дана. Током Олимпијских игара 1960, са 3.500 седишта била је главни домаћин кошаркашима, мада су се и други спортисти у њој надметали. Грађена је скупа са двораном *PalaLottomatica* (11.500 места), која је и данас највећи затворен римски стадион. И њену куполу је дизајнирао Нерви, али естетски није достигла славу *Pallazzeta*.

ОЛИМПИЈСКИ
МУЗЕЈ
БЕОГРАД
OLYMPIC MUSEUM BELGRADE

www.olimpijskimuzej.rs

1960
ROME, ITALY

SPORT PALACE (PALAZZETTO DELLO SPORT)

Lace of ribbed reinforced concrete

Architects: Annibale Vitellozzi, Pier Luigi Nervi

Built for the Olympic Games in 1960, Palazzetto is relatively modest sports stadium, but what made this stadium different at that time and serve as an example for the future architects, was an innovative concrete dome in which was placed like in a shell. Only few people know that Roman stadium was designed by architect Annibale Vitellozzi.

All that architectural glory, thanks to the dome, was "stolen" by Italian engineer and architect Pier Luigi Nervi, who made lace illusion of the reinforced concrete.

This famous representative of constructivism, with an exceptional flair for the dramatic design of large-scale reinforced concrete structures and already collected awards for Pirelli building in Milan (1955), designed Palazzetto dome made of prefabricated reinforced concrete. Its lower half looks as a continuous strip that wraps around the stadium, giving the impression of light lace, while inside, the highest points of the lower part merge with the closed dome roof in a shape of arched windows leaking large amounts of light. The interior of the dome roof adds aesthetic charm to the whole building thanks to the elegant, white colored, ribbed concrete construction. The result is a building that gives the impression of incredible lightness.

The dome - concrete lace with 61 meters in diameter, is made up of 1,620 prefabricated concrete blocks and as a result of that only 40 days was needed for its lifting. During the Olympic Games it was the main host to basketball players with 3,500 seats, although the other athletes competing in it. It was built together with the Pala-Lottomatica hall (11,500 seats), which is today the largest closed Roman stadium. Its dome was also designed by Nervi, but aesthetically it didn't attain the fame of Palazzetto.

ОЛИМПИЈСКИ
МУЗЕЈ
БЕОГРАД
OLYMPIC MUSEUM BELGRADE

www.olimpijskimuzej.rs

1964
ТОКИО, ЈАПАН

НАЦИОНАЛНА ДВОРАНА ЈОЈОГИ

Затворена спортска арена налик висећем мосту

Архитекта: Кензо Танге

Саграђен за Олимпијске игре 1964. године у Токију, првенствено за пливачка и такмичења у скоковима у воду, Јојоги национални стадион, смештен у истоименом, једном од највећих паркова у градском језгру, постао је – и остао – архитектонска икона захваљујући свом јединственом и иновативном дизајну.

Дело једног од најпознатијих јапанских архитеката модернизма, Кенза Танге, овај стадион већ на први поглед представља хибрид западњачког модерног дизајна и јапанске традиционалне естетике, који структурално, подсећа на пужеву кућицу, а у ширем контекстуалном смислу, једноставним профилем и фантастичном формом крова на апстрактну јапанску пагоду.

Два огромна челична кабла разапета између две носеће куле „усидрене“ у бетон, носе кичму здања које и данас, са динамички суспендованим кровом и драматичном закривљеношћу сировог материјала који делује савитљиво попут папира, представља један од најзначајнијих архитектонских профила у свету. Уз њега се налази мања спортска арена, коју је Танге урадио у сличном структуралном и естетском маниру, па данас ова два здања чине нераскидиву целину – и грађевинску и пејзажну.

У мањем здању, 1964. године играли су кошаркашке утакмице, а како најављују организатори Олимпијских игара 2020, које ће опет бити у Токију, тада ће ова дворана, која прима око 5.300 гледалаца, бити домаћин рукометашица.

ОЛИМПИЈСКИ
МУЗЕЈ
БЕОГРАД
OLYMPIC MUSEUM BELGRADE

www.olimpijskimuzej.rs

1964
TOKYO, JAPAN

YOYOGI NATIONAL GYMNASIUM

Indoor sports arena like a suspension bridge

Architect: Kenzo Tange

The Yoyogi National Stadium was built for the Olympic Games in Tokyo in 1964, primarily for swimming and diving competitions. It is located in one of the largest parks in the city center (share the same name) and it has become and remains an architectural icon thanks to its unique and innovative design.

The stadium that is the work of one of the most famous modernist architects, Kenzo Tange, at first glance presents a hybrid of western modern design and traditional Japanese aesthetic. It structurally resembles a snail shell, and in a broader contextual sense with a simple profile form and fantastic shape of roof, resembles an abstract Japanese pagoda.

Two huge steel cables stretched between two support pillars "anchored" in concrete carry "backbone" of the building that even today, with a dynamically suspended roof and dramatic curvature of raw materials which are flexible like a paper, is one of the most important architectural profiles in the world. Next to it is a small sports arena designed by Tange in a similar structural and aesthetic manner. Today these two buildings constitute an unbreakable building and landscape.

In 1964 in a small building basketball games were played. According to organizers of the Olympic Games in 2020, which will again be held in Tokyo, this hall with capacity of approximately 5,300 spectators, will host the handball players.

ОЛИМПИЈСКИ
МУЗЕЈ
БЕОГРАД
OLYMPIC MUSEUM BELGRADE

www.olimpijskimuzej.rs

1964
ТОКИО, ЈАПАН

НИПОН БУДОКАН

Дворана снова – од џудо бораца до Битлса

Архитекта: Мамору Јамада

Стадион је саграђен за олимпијска надметања у џудоу 1964. године, када је овај, у Јапану изузетно популаран спорт, први пут званично и уврштен међу олимпијске спортове. Шира намена била му је да постане централна национална арена за све борилачке спортове.

Познати јапански архитекта тог доба, Мамору Јамада, велики присталица модернизма у архитектури и форсирања експресионизма у дизајнирању јапанских грађевина, осмишљавајућу Будокан, естетску инспирацију је потражио у традиционализму. Стадион је дизајнирао по узору на будистички храм *Hōryū-ji*, у префектури Нара, тачније једно од здања у његовом окриљу – *Yumedono* (Дворана снова), најпознатију грађевину те врсте. Не само да је Јамада применио древни систем темеља, већ је по угледу на *Yumedono*, стадион покрио октагоналним кровом на чијем је врху велики *gobishi* – свети орнамент који штити од злих духова.

Висок 42 м, овај стадион са 14.471 седиштем ушушкан је у центру Токија, и мада је и даље спортска позорница борилачких вештина, далеко већу славу донели су му концерти. Две године након Олимпијских игара, 1966. године, на његову велику позорницу закорачили су прво Битлси, а за њима су уследила многа звучна светска имена – од Дуран Дуран и Кис до Френка Синатре, Боба Дилана, Мараје Кери. Захваљујући изванредној акустици, по чему је јединствен међу спортским затвореним стадионима, многим уметницима послужио је као својеврстан музички студио.

ОЛИМПИЈСКИ
МУЗЕЈ
БЕОГРАД
OLYMPIC MUSEUM BELGRADE

www.olimpijskimuzej.rs

1964
TOKYO, JAPAN

NIPPON BUDOKAN

Hall of dreams - from judo fighters to Beatles

Architect: Mamoru Yamada

The stadium was built for the Olympic judo competition in 1964 when for the first time this extremely popular sport in Japan was officially included among the Olympic sports. The broader intention was to become a central national arena for all martial arts.

The famous Japanese architect of that time was Mamoru Yamada, a strong supporter of modernism in architecture and in forcing expressionism in the design of Japanese buildings. Thinking about Budokan, he found aesthetic inspiration in the traditionalism. The stadium was designed as a model of a Buddhist temple Horyu-ji, in Nara prefecture, precisely one of the buildings within - Yumedono (Hall of Dreams), the most famous building of its kind. Yamada applied not only the ancient foundations system, but also, using Yumedono as a model, covered the stadium with an octagonal roof topped by a large gobishi - sacred ornament that protects from evil spirits.

This stadium, 42 m high, with 14,471 seats is situated in the center of Tokyo. Although it is still sports stage for martial arts, concerts brought Budokan far greater fame. Two years after the Olympics, in 1966, the Beatles first stepped on its big stage followed by many famous world names - from Duran Duran and Kiss to Frank Sinatra, Bob Dylan, Mariah Carey etc. Known for its excellent and unique acoustics among sport indoor stadiums it served to many artists as a kind of music studio.

ОЛИМПИЈСКИ
МУЗЕЈ
БЕОГРАД
OLYMPIC MUSEUM BELGRADE

www.olimpijskimuzej.rs

1968

МЕКСИКО СИТИ,
МЕКСИКО

ПАЛАТА СПОРТОВА

„Хиљаду сунаца” у оклопу ретког сисара

Архитекта: Феликс Кандела

Изграђен за Олимпијске игре 1968. године у главном граду Мексика, *Palacio de los Deportes* и данас се сматра архитектонском иконом друге половине 20. века.

Његова необична спољашњост подсећа на оклоп армадила, животиње из реда сисара која живи на америчком континенту и који је познатом мексичком архитекти Феликсу Кандели, представнику реализма, послужио као модел за ово чувено структурално решење.

Због необичне архитектуре, и бакарног покривача, један специјализовани магазин назвао га је „Стадионом хиљаду сунаца”.

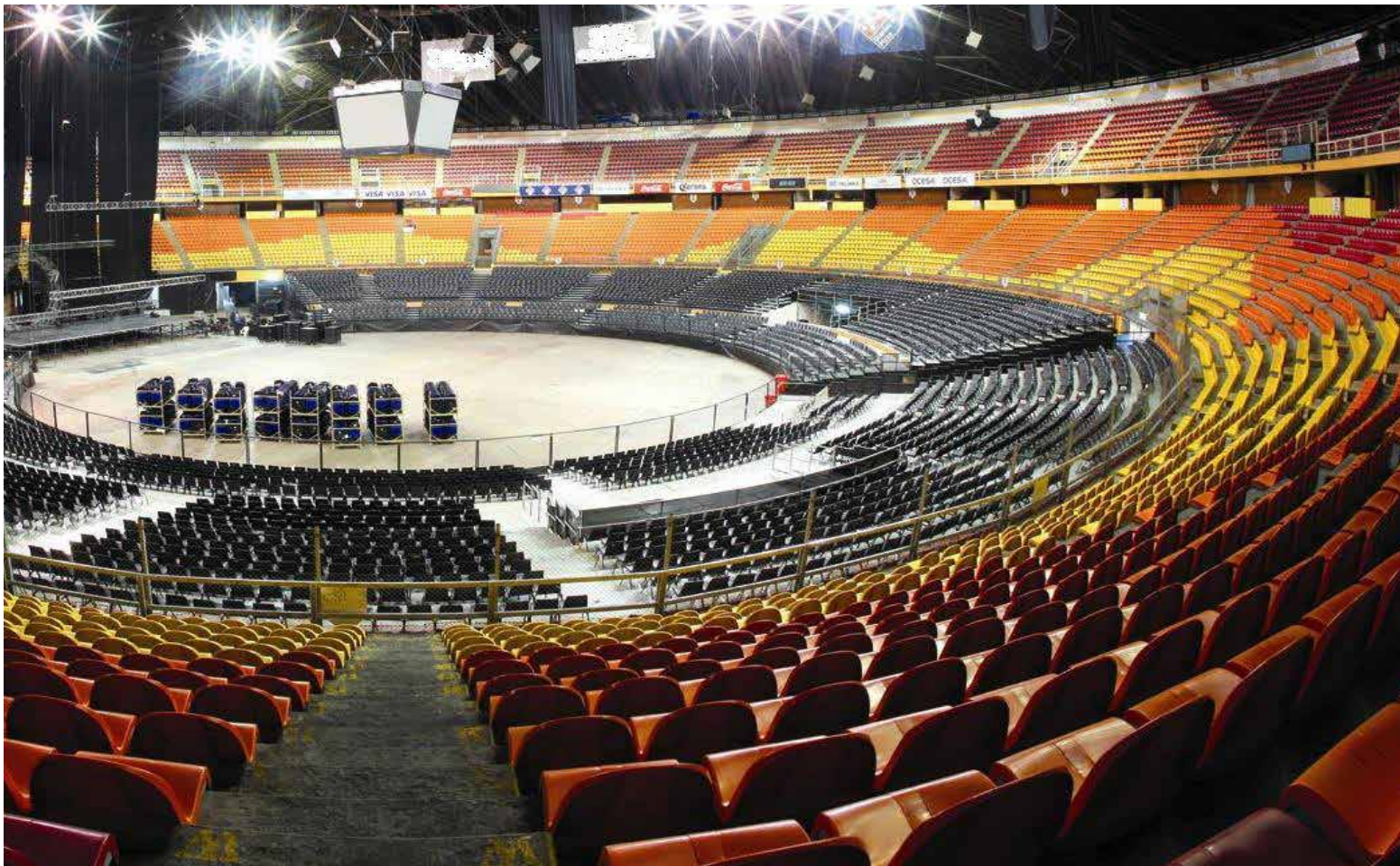
У овој дворани, на Олимпијским играма 1968. године, кошаркашка репрезентација некадашње Југославије освојила је прву олимпијску медаљу – сребрну. Након драматичне победе у полуфиналу над „непобедивим” Совјетским савезом резултатом 63:62, кошаркаши СФРЈ су изгубили од САД резултатом 50:65.

Palacio, централно здање олимпијског спортског села *Magdalena Mixhuca* је грађен две пуне године. Циркуларни дизајн са квадратном „шаром” куполе има промер 120 метара и простира се на 27.000 м². Јединствен изглед куполе коју подржавају огромни челични стубови, зачињен је хиперболичним параболоидима израђеним од цевног алуминијума и иверице обложене водоотпорним бакром. Суштина овог концепта је била да се бетонске конструкције над великим површинама замене лаким материјалима.

ОЛИМПИЈСКИ
МУЗЕЈ
БЕОГРАД
OLYMPIC MUSEUM BELGRADE

www.olimpijskimuzej.rs

1968

MEXICO CITY,
MEXICO

SPORT PALACE (PALACIO DE LOS DEPORTES)

“A thousand suns” in an armor of rare mammal

Architect: Felix Candela

Built for the Olympic Games in 1968 in the capital of Mexico, the Palacio de los Deportes has been nowadays considered an architectural icon of the second half of the 20th century.

Its unusual exterior reminiscent of an armor of armadillo, an animal of the order of mammals that lives on the American continent. Familiar Mexican architect Felix Kanda, representative of realism, used armadillo as a model for this famous structural solution.

Because of its unusual architecture and copper cover, one specialized magazine called it "a thousand suns stadium".

In this hall at the Olympic Games in 1968, the former Yugoslavia's basketball team won the first Olympic medal - a silver. After a dramatic victory in the semifinals over "invincible" Soviet Union (63:62), Yugoslavian basketball players lost to USA 50:65.

Palacio, the central building of the Olympic village "Magdalena Mixhuca" was built in two full years. Circular design with square "pattern" of the dome has a diameter of 120 meters and covers an area of 27,000 m². The unique look of the dome supported by massive steel columns is spiced with hyperbolic paraboloids made of aluminum tubing and waterproof copper plywood. The essence of this concept was to replace concrete structures over large areas with light materials.

ОЛИМПИЈСКИ
МУЗЕЈ
БЕОГРАД
OLYMPIC MUSEUM BELGRADE

www.olimpijskimuzej.rs

1972
МИНХЕН, НЕМАЧКА

ОЛИМПИЈСКИ СТАДИОН

Централно здање „Срећних игара“

Архитекте: Фреј Ото, Гинтер Бениш

Сматран
револуционарним у
време градње – пре
свега у технолошком
смислу – заједничко дело
немачких архитеката
Гинтера Бениша
(структура стадиона) и
Ота Фреја (иновативни
тензилни систем
надстрешнице) и данас
се налази на листи десет
најмодернијих спортских
здања у свету.

Скоро 45 година након градње, и даље плени изгледом, а стручњаци кажу да није изгубио ништа ни у форми, ни и структури.

Ото је постао светски познат као пионир у дизајну тензилних структура од металних арматура и лаганих мембрана. Аутор је, између осталог, *Multihalle* у Манхајму и *Tuwaiq* палата у Саудијског Арабији, а прошле године је, неколико дана уочи смрти награђен Оскаром архитектуре – Прицкером наградом.

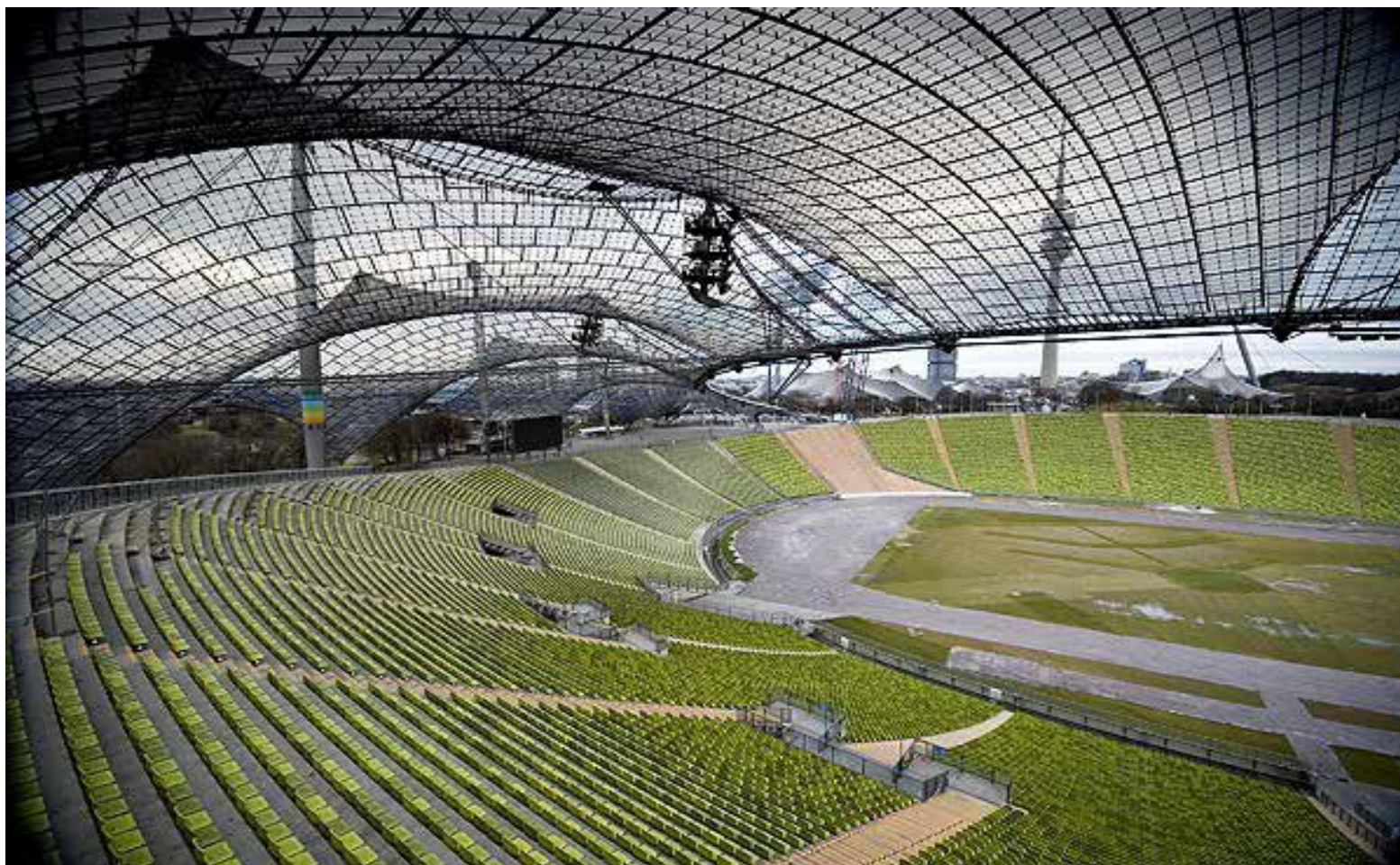
Када им је поверено да раде за Олимпијаду у Минхену, чији је мото био „Срећне игре“, Ото и Бениш су се определили за мрежу затегнутих кровова од акрилног стакла причвршћених челичним кабловима и подупртим челичним цевима 20 до 84 метара висине, и 3 до 4 метара ширине. Први пут употребљена у овако великим размерама, ова техника створила је утисак формације облака који повезују све главне грађевине Олимпијских игара, „провлачећи“ се између њих.

Стадион је данас у власништву града Минхена, а са укупним капацитетом од скоро 70.000 посетилаца користи се за бројне спортске догађаје, концерте, велике изложбе, сајмове, итд. Има једну од најбољих травнатих подлога у свету.

ОЛИМПИЈСКИ
МУЗЕЈ
БЕОГРАД
OLYMPIC MUSEUM BELGRADE

www.olimpijskimuzej.rs

1972
MUNICH, GERMANY

OLYMPIC STADIUM (OLYMPIASTADION MÜNCHEN)

The central building of "The Happy Games"

Architects: Frei Otto, Günther Behnisch

Considered revolutionary at the time of construction - especially in terms of technology - joint work of German architects Günther Behnisch (stadium structure) and Frei Otto (innovative canopy tensile system) is today on the list of the ten most modern sports buildings in the world.

Almost 45 years after construction it is still attractive by appearance, but experts say it has not lost anything in the form, nor in the structure.

Otto became world famous as a pioneer in the design of tensile structures made from metal armatures and lightweight membranes. Otto's work includes: the Mannheim Multihalle, the Saudi Arabia Tuwaiq Palace etc. He had been awarded the Oscar in architecture a few days before he died last year - prestigious Pritzker Prize.

When they were entrusted the work for the Olympics in Munich, whose motto was "The Happy Games", Otto and Behnisch chose a network of tight acrylic glass roofs supported with steel cables and steel pipes (20 to 84 meters height and 3 to 4 meters wide). Used in such a large scale for the first time, the technique created a suspended cloud-like structure that appears to be floating over the site branching in between all the main buildings of the Olympic Games.

The stadium is now owned by the city of Munich and with a total capacity of almost 70,000 visitors has been used for many sporting events, concerts, large exhibitions, fairs etc. It has one of the best grass mats in the world.

ОЛИМПИЈСКИ
МУЗЕЈ
БЕОГРАД
OLYMPIC MUSEUM BELGRADE

www.olimpijskimuzej.rs

1976

МОНТРЕАЛ, КАНАДА

ОЛИМПИЈСКИ СТАДИОН – ВЕЛИКО О

Малерозно ремек дело органске архитектуре

Архитекта: Роже Тајибер

Као да је неки малер пратио овај стадион од првог положеног камена. Грађен за Олимпијске игре 1976. године, заједно са базеном и велодромом, требало је да буде међу првим спортским стадионима покривеним пластичним кровом чију куполу отварају и затварају, по систему кишобрана, каблови са торња који, као највећа закривљена грађевина на свету, под углом од 45 степени, наткриљују стадион.

Не само да кров није био постављен, ни торањ завршен за Игре, него је и архитекта, Француз Роже Тајибер отпуштен усред посла, што због прекорачених трошкова, што због тврдоглавости.

У самом старту хваљен, пројекат је ишао из једне у другу неприлику, да их је тешко све и побројати. И пројектна фирма није могла да реализује неке сегменте, радници су организовали велики штрајк, уследила је брутално дуга и оштра зима, трошкови су вртоглаво расли. Упркос свему, Тајибер није желео да одступи од својих планова, и 1974. године влада Квебека га је отпустила.

Једино су по плану одржане Игре. Оно што олимпијци и публика нису видели те године, влада је довршила 11 година касније – и торањ, и кров. Али ни ту није био крај проблемима. На торњу је избио пожар, а 1986. се један повећи његов део сручио на терен, срећом празан. Коначно стављена купола стајала је неколико година затворена, због механике грешке. Тек 1998, замењена је 26 милиона долара вредним непокретним кровом од фибергласа.

Иако пројектна идеја о стадиону, који се отвара и затвара попут џиновског кишобрана није на крају реализована, стадион „Велико О“ је оставио дубок траг у спортској архитектури, и незаобилазни је туристички мамац Монтереала.

ОЛИМПИЈСКИ
МУЗЕЈ
БЕОГРАД
OLYMPIC MUSEUM BELGRADE

www.olimpijskimuzej.rs

1976
MONTREAL, CANADA

OLYMPIC STADIUM – THE BIG “O”

Bad luck masterpiece of organic architecture

Architect: Roger Taillibert

Bad luck followed this stadium since the first stone was laid. Built for the Olympics in 1976, along with a swimming pool and velodrome, it should have been among the first sports stadiums covered with plastic roof and with dome opened and closed by tower cables like umbrella system, that would twist the stadium as the largest curved building in the world, at an angle of 45 degrees.

Not only the roof was not set and the tower was not completed for the Games, but also an architect, Frenchman Roger Taillibert, was fired in the middle of a job due to cost overruns and his stubbornness.

Praised at the early start, the project went from one to another trouble difficult to list like: some segments were not realized by the project company, organized big strike by the workers, brutally long and harsh winter and extremely high costs. In spite of everything, Taillibert did not want to deviate from his plans and consequently in 1974 he was fired by the government of Quebec.

Only the Games were held as planned. What Olympians and audience did not see that year, the government has completed 11 years later - both the tower and the roof. This was still not the end of the problems. The fire broke out on the tower and in 1986 a large portion collapsed to the ground, luckily empty. When a dome was finally set, few years it stood closed due to mechanical fault. Not until 1998, it was replaced with \$26 million fixed fiberglass roof.

Although the idea of the project of having the stadium which opens and closes like a giant umbrella was not realized at the end, "Big O" has left a deep mark in sports architecture and it is inevitable tourist bait of Montreal.

ОЛИМПИЈСКИ
МУЗЕЈ
БЕОГРАД
OLYMPIC MUSEUM BELGRADE

www.olimpijskimuzej.rs

1980
МОСКВА, С.С.С.Р.

ЛУЖНИКИ СТАДИОН

Спортска икона у трећем издању

Архитектонске фирме: *PA Arena*, *Gmp Architekten* и *Mosproject-4*

Један од стадиона – архитектонских спортских икона или, како је био познат до 1992. године - Централни Лењинов стадион.

Отворен је 1956. године, као национални стадион Совјетског савеза, у ком својству је угостио и Летње олимпијске игре 1980. године. На њему су одржане церемоније отварања и затварања Игара, атлетска такмичења и финале у фудбалу. У то време, капацитет му је био 103.000 гледалаца.

Од тада је доживео два велика реновирања, најпре одмах по завршетку Игара, а 1996. год. му је додат кров над трибинама и број седишта смањен на 78.000. У току је и трећи велики *make-up*, за његов трећи живот, као водеће московске арене за спортске и музичке догађаје. Реновирање подразумева комплетну реконструкцију трибина, уклањање тркачких стаза, и проширење крова. Карактеристична спољашњост стадиона остаје непромењена.

У елитне стадионе УЕФА уврштен је 2008. године, а 2018. год. био је централни стадион Светског првенства у фудбалу.

ОЛИМПИЈСКИ
МУЗЕЈ
БЕОГРАД
OLYMPIC MUSEUM BELGRADE

www.olimpijskimuzej.rs

1980
MOSCOW, USSR

LUZHNIKI STADIUM

Sport icon in the third edition

Architecture firms: PA Arena, Gmp Architekten and Mosproject-4

Opened in 1956 as the national stadium of the Soviet Union it hosted the Summer Olympics in 1980. The stadium is known as the architectural icon of sport or as Central Lenin Stadium until 1992.

Opening and closing ceremonies of the Games, athletics and football finals were held there. At that time, the capacity was 103,000 spectators.

Since then it has undergone two major renovations, first immediately after the end of the Games, and second in 1996, when a roof over the stands was added and the number of seats reduced to 78,000. Right now is under the third great "make-up" for his third life, as a leading Moscow arena for sport and music events. Renovation includes a complete reconstruction of the stands, removal of racetracks, and expansion of the roof. Typical exterior of the stadium will remain unchanged.

It was on the list of UEFA's elite stadiums from 2008 and it will be the central stadium for the football World Cup in 2018.

ОЛИМПИЈСКИ
МУЗЕЈ
БЕОГРАД
OLYMPIC MUSEUM BELGRADE

www.olimpijskimuzej.rs

1988

СЕУЛ, ЈУЖНА КОРЕЈА

ЈАМСИЛ АРЕНА „Порцеланска ваза” за олимпијце

Архитекта: Ким Свогун

Главна спортска позорница Игара 1988, настала је по узору на порцеланске вазе корејске династије Јосеон. Мултифункционални стадион дизајнирао је познати корејски архитекта Ким Свогун, чији га наследници сматрају „мотивационом силом” модерне корејске архитектуре.

Магазин *TIME* га је 1977. године назвао „Lorenzo de Midiči Seula” због подршке разноврсним уметничким жанровима.

Градња стадиона је почела 1977, са циљем да угости Азијске игре 1986, пошто постојећа два стадиона у граду нису имала довољне капацитете. Сеул је септембра 1981. добио и организацију XXIV Олимпијских игара, тако да је овај стадион „у ходу” прерастао у централну арену будућих игара, и централни грађевински подухват унутар олимпијског Јамсил спортског комплекса.

Олимпијска надметања дочекао је са капацитетом од око 100.000 гледалаца, са седиштима распоређеним у два нивоа, и у потпуности наткривеним. На њему су одржане церемоније отварања и затварања Игара, атлетска надметања, фудбалско финале, и индивидуално финале у коњичким скоковима.

Од Игара, на овом стадиону – чији су капацитети смањени на непуних 70.000 седишта – није одржан ни један важнији спортски догађај, мада од недавно национална фудбалска асоцијација размишља о коришћењу стадиона за мечеве репрезентације.

ОЛИМПИЈСКИ
МУЗЕЈ
БЕОГРАД
OLYMPIC MUSEUM BELGRADE

www.olimpijskimuzej.rs

1988

SEOUL,
SOUTH COREA

JAMSIL ARENA “Porcelain Vase” for Olympians

Architect: Kim Svogun

It is the main stadium built for the 1988 Summer Olympics. The lines of the stadium's profile imitate the elegant curves of a Korean Joseon Dynasty porcelain vase. Multifunctional stadium was designed by the famous Korean architect Kim Swoo Geun whose successors considered him as a "motivational force" of modern Korean architecture.

With his support for diverse art genres of Korean culture, he was referred to as Lorenzo de Medici of Seoul by TIME in 1977.

Construction of the stadium began in 1977 with aim to host the Asian Games in 1986, since two existing stadiums in the city did not have sufficient capacity. In September 1981 Seoul won the organization of the XXIV Olympic Games, so over time this stadium became a central arena for future games and a central construction project within the Jamsil Olympic sport complex.

The Olympic competition was welcomed with a capacity of approximately 100,000 spectators, with seats arranged in two levels and fully covered. The events hosted by the stadium during the Olympics were the opening and closing ceremonies, athletics, the football finals, and the equestrian jumping individual final.

It was not used to stage a major world sporting event since the Games, although recently the Korea Football Association has expressed interest in utilizing the stadium for national team matches. Today it seats 69,950.

ОЛИМПИЈСКИ
МУЗЕЈ
БЕОГРАД
OLYMPIC MUSEUM BELGRADE

www.olimpijskimuzej.rs

1992

БАРСЕЛОНА, ШПАНИЈА

ПАЛАТА САНТ ЋОРДИ

Архитектонски драгуљ у стилу брутализма

Архитекта: Арата Исозаки

За дизајн *Palau Sant Jordi*, по коме је надмашила све остале грађевине у Олимпијском прстену Барселоне, и о коме се и данас прича више него о било ком резултату с њеног паркета, заслужан је јапански архитекта Арата Исозаки.

Он је успешно спојио свој омиљени стил „нови брутализам” са модернизмом у овом здању, једнако хваљеном колико по естетици, толико и по функционалности.

Најупечатљивији део ове спортске палате је њена купола, ремек дело инжењеринга, направљена иначе на тлу, а затим подигнута на своју садашњу позицију уз помоћ иновативне хидрауличне технологије. Подизање куполе је трајало десет дана, и тек тада су становници Барселоне увидели да сличност огромне куполе са оклопом корњаче готово органски уклапа ово здање у окружење и обресе брда Монжуик.

Дворана је званично отворена две године пре Игара, а током три дана након свечаног отварања, кроз њу је прошло више од 270.000 радозналаца. Иако овенчана олимпијским хвалама, дворана *Palau Sant Jordi* била је од тада поприште још многих занимљивих догађаја који су оправдали њена „технолошка” обећања – лако се трансформисхе у писту за мотокрос, а у њој је било инсталирано и вештачко море за првенство у једрењу на дасци у затвореној дворани.

Уз *Palau Sant Jordi* раскошно се уздиже и комуникациони торањ, изграђен за Олимпијске игре, дело Сантјага Калатраве коме ће десетак година касније Грци поверити архитектонско решење XXVIII Летњих олимпијских игара.

ОЛИМПИЈСКИ
МУЗЕЈ
БЕОГРАД
OLYMPIC MUSEUM BELGRADE

www.olimpijskimuzej.rs

1992

BARCELONA, SPAIN

SANT JORDI PALACE (PALAU SANT JORDI)

Architectural gem in brutalist style

Architect: Arata Isozaki

Japanese architect Arata Isozaki designed the Palau Sant Jordi that surpassed all other buildings in the Barcelona Olympic ring. There are more stories told about the palace than any result achieved on its floor.

Arata successfully merged his favorite style "New Brutalism" with modernism in a design of the building, praised equally for both aesthetics and functionality.

The most distinctive feature is its cupola, a masterpiece of engineering, which was built at ground level and lifted to its present position over 10 days on 12 hydraulic jacks. The residents of Barcelona realized that the similarity of a cupola with turtles armor almost organically fits this building into the contours of the Montjuïc hill.

The palace was officially opened two years before the Games, and during three days after the opening ceremony over 270,000 curious persons came through its doors. Although crowned with Olympic glory, the Palace Sant Jordi was the scene of many interesting events that justify its "technological" promises - it can be transformed easily into a motocross track or even have an artificial sea installed for the Indoor Windsurfing Championship.

A communication tower built for the Olympic Games lavishly rises near the Palace. It's the work of Santiago Calatrava to whom will ten years later Greeks entrust the architectural design of the XXVIII Summer Olympic Games.

ОЛИМПИЈСКИ
МУЗЕЈ
БЕОГРАД
OLYMPIC MUSEUM BELGRADE

www.olimpijskimuzej.rs

1996
АТЛАНТА, САД

СТОГОДИШЊИ ОЛИМПИЈСКИ СТАДИОН

Олимпијски стадион намењен локалном бејзбол тиму

Архитектонска фирма: *Heery International*

Од када је Атланта добила организацију Игара 1996, њене градске власти, у договору са локалним олимпијским службеницима и спортским посленицима, првенство су дале урбаном развоју.

Тако је од почетка било јасно да у Атланти неће бити архитектонских драгуља од којих застаје дах, и беспотребно „бачених“ милиона долара, већ корисних, трајних и граду потребних здања, и неопходних реновација.

Знајући да су Игре велики ТВ спектакл, организатори су највише пажње посветили декорисању града привременом и јефтином иконографијом за ТВ гледалиште.

Олимпијски стадион са 85.000 седишта, који је шест дана био поприште алтетских олимпијаца и место завршне свечаности Игара, од самог почетка је заправо био намењен локалном бејзбол тиму. Приватне компаније, *NBC* мрежа и други олимпијски спонзори договорили су се да покрију највећи део трошкова градње, а Градски олимпијски комитет трошкове конверзије стадиона одмах по испраћају олимпијаца и параолимпијаца. Свеукупно, ова по величини врло импресивна спортска арена, са урачунатим трошковима конверзије, коштала је само 209 милиона долара, а њен дизајн био је поверен локалној фирми архитеката.

Под именом *Turner Field*, стадион више нема атлетску стазу (премештена је на терен оближњег колеца), а капацитет је, рушењем северног дела стадиона, смањен на 45.000 седишта.

ОЛИМПИЈСКИ
МУЗЕЈ
БЕОГРАД
OLYMPIC MUSEUM BELGRADE

www.olimpijskimuzej.rs

1996
ATLANTA, USA

CENTENNIAL OLYMPIC STADIUM – TURNER FIELD

Olympic Stadium intended for a local baseball team

Architecture firm: Heery International

After Atlanta got the Games in 1996, government authorities in consultation with the local Olympic officials and sport employees, gave priority to urban development.

Thus, from the beginning it was clear that in Atlanta would not be breathtaking architectural gems and unnecessarily "throwing" millions of dollars, but useful, strong and needed city buildings, as well as renovations.

Knowing that the Games are a great TV spectacle, the organizers paid the most attention to city decoration as a cheap and temporary iconography for the TV audience.

Olympic stadium with 85,000 seats was the scene for the Olympian athletes and place for opening and closing ceremonies of the Games and the eight days of athletics competition. From the very beginning it was actually intended for the local baseball team. Private entities, including NBC and other Olympic sponsors agreed to pay most of the construction costs, and the City Olympic Committee paid for the conversion of the stadium immediately after the closing ceremony for Olympians and Paralympians. Overall, the largest sport arena is very impressive and cost only 209 million dollars (with included conversion costs). Its design was entrusted to a local architectural firm.

Under the name Turner Field the stadium has no longer running track (moved into the field of a nearby college), and demolition of the northern part of the stadium resulted in a reduction of the capacity to 45,000.

ОЛИМПИЈСКИ
МУЗЕЈ
БЕОГРАД
OLYMPIC MUSEUM BELGRADE

www.olimpijskimuzej.rs

2000
СИДНЕЈ, АУСТРАЛИЈА

СТАДИОН АУСТРАЛИЈА

Највећи олимпијски стадион и прегршт иновација

Архитектонска фирма: *Lobb Sports Architects*

Највећи стадион икада саграђен за неке олимпијске игре, када су капацитети у питању (110.000), али и први стадион овог обима који је дизајниран тако да испуни више задатака.

У изградњи стадиона било је пуно изазова као што су: да буде први велики „еколошки стадион“, да буде у складу са локалним климатским факторима, енергетски одрживи, у потпуности спреман за изазове дигиталне технологије будућности... Дизајнерски тим су чинили локална архитектонска фирма „Bligh Voller Nied“ и њихове лондонске колеге из „Lobb Partnership“.

На овом стадиону је први пут примењен еколошки одржив иригациони систем тако што је рециклирана кишница са крова складиштена у подземним танковима. Структуриран је тако да користи и природну вентилацију, прави је штедиша енергије, чему доприноси и елегантни кров дужине 300 метара, израђен од провидног поликарбоната. Терен је од природне траве.

Уз све техничке детаље, било је потребно дизајн стадиона уклопити са препознатљивим иконама Сиднеја – Лучким мостом и зградом Опере, што је у архитектонском смислу значило примену правила о повезивању великих раздаљина са изразитим осећајем за сврху. Ту мисију су испуниле карактеристичне беле решетке које „придржавају“ кров стадиона (свака 295 м дужине), и мада врло упечатљиве, сведоче о минималној употреби челика у кровној конструкцији, за разлику од многих других великих стадиона у свету. Профил стадиона инспирисан је „akubra“ меканим, типичним аустралијским шеширом.

ОЛИМПИЈСКИ
МУЗЕЈ
БЕОГРАД
OLYMPIC MUSEUM BELGRADE

www.olimpijskimuzej.rs

2000
SYDNEY, AUSTRALIA

AUSTRALIA STADIUM

The largest Olympic Stadium and a handful of innovations

Architecture firm: Bligh - Lobb Sports Architects

The greatest stadium ever built for the Olympic Games when it comes to capacity (110,000), and also the first stadium of this size designed to "meet" several tasks.

The design team was composed of a local architectural firm "Bligh Voller Nied" and their London colleagues, "Lobb Partnership". In the construction of the stadium they were faced with many challenges like: to be the first major "ecologically friendly stadium" in accordance with local climatic factors, energy efficient, fully prepared for the challenges of future digital technologies etc.

At this stadium environmentally sustainable irrigation system was applied for the first time in a way that recycled rainwater from the roof is stored in underground tanks. It is structured for the use of the natural ventilation - a real energy saver and also an elegant roof 300 meters long made of transparent polycarbonate contributed to it. The field is made from natural grass.

With all "technical" details, it was necessary to fit the design of the stadium with recognizable icons of Sydney - Harbour Bridge and Opera House, which means in architectural terms the application of the rules to connect long distances with a strong sense of purpose. White grids "adhered" to the roof of the stadium (each 295m long) fulfilled that mission. Although very impressive, minimal use of steel was in the roof structure unlike many other large stadiums in the world. Profile of the stadium is inspired by soft, typical Australian hat "Akubra".

ОЛИМПИЈСКИ
МУЗЕЈ
БЕОГРАД
OLYMPIC MUSEUM BELGRADE

www.olimpijskimuzej.rs

2004

АТИНА, ГРЧКА

АТИНСКИ ОЛИМПИЈСКИ СТАДИОН & VELODROM

Олимпијски кровови познатог градитеља мостова

Архитекта: Сантјаго Калатрава

После више од једног века поново у својој колевци, Летње олимпијске игре 2004. године требало је да по жељи домаћина засене све дотадашње игре. Део приче о ексклузивности, њен естетски део, био је одабир шпанског архитекте – неофутуристе, инжењера и скулптора светског гласа Сантјага Калатраве. Њему ово није био први олимпијски „наступ” – за Игре у Барселони направио је чудесни Олимпијски торањ.

Његов задатак био је да у олимпијском комплексу отелотвори дијалог спорта и културе, грчке традиције и урбане естетике. Послужио се пространим „аранжманима” древног Акропоља, лучним формама грађевина из византијског периода грчке архитектуре, и бело-плавим тоновима типичним за егејска острва.

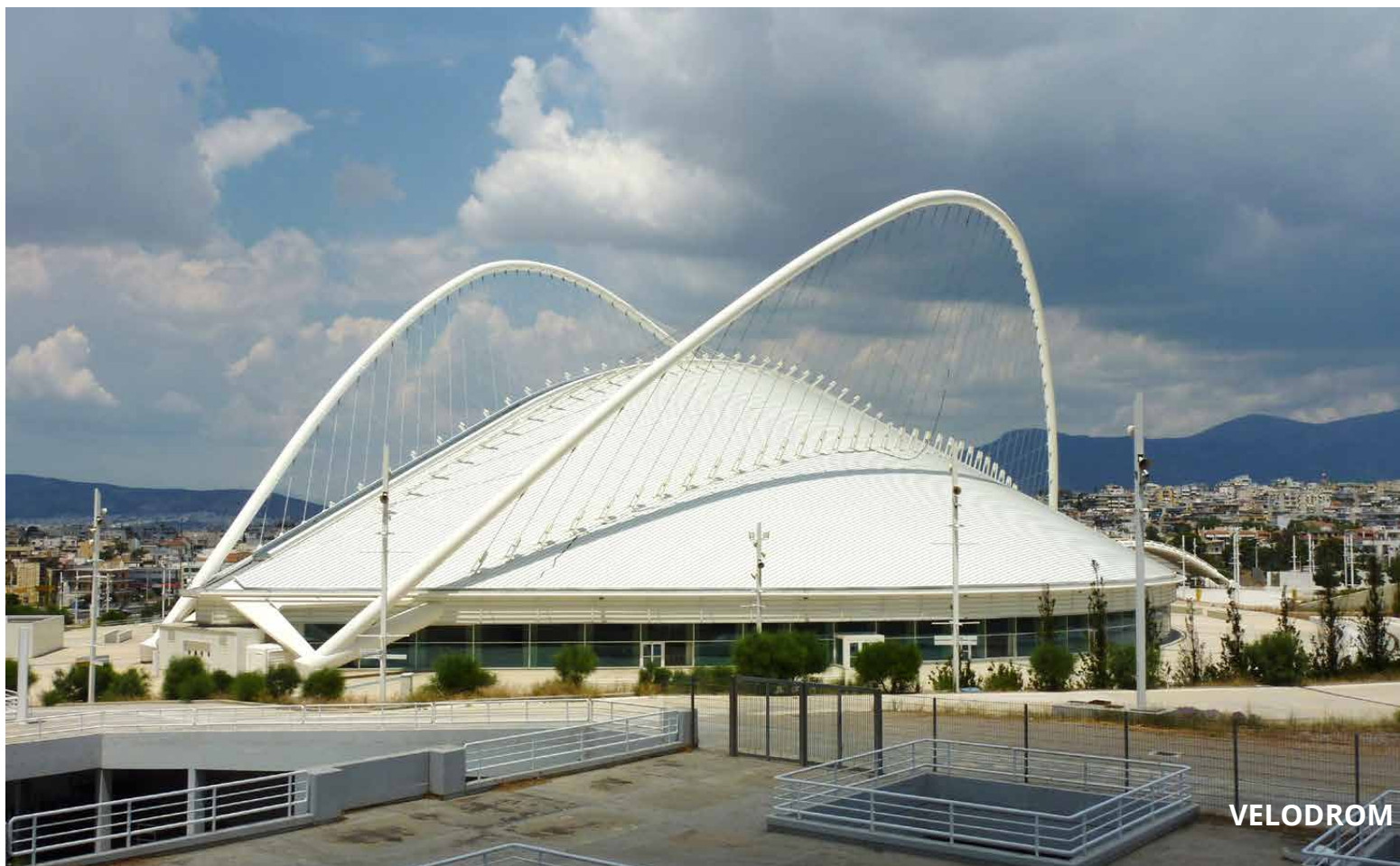
Главни архитектонски радови били су нови кров за већ постојећи, 20 година раније изграђен стадион, комплетно дотеривање и стављање под кров Велодрома, приступни тргови, Трг нација, итд. Два крова су се издвојила по својој естетици и ефикасности. Кров над Олимпијским стадионом Спиридон Луис сачињен је од ламинираног стакла које се састоји од пара савијених листова који рефлектују до 90 одсто сунчеве светлости. Носећа конструкција сваког листа се састоји од двоструко повезаних лукова од цевастог челика, који су 304 м дуги и иду до 60 м у висину. Укупна тежина крова износи 17.000 тона и покрива површину од скоро 25.000 м². Под њим заклон од сунца и кише има 75.000 посетилаца.

Структуру крова над Велодромом чине два челична лука висока 45 метара и тешка по 4.000 тона, са којих „виси” челично-стаклени кров и даје изузетно привлачан изглед овом стадиону који прима 5.250 гледалаца. Лукови над централним стадионом и велодромом су врло слични, чиме је Калатрава постигао визуелну целину. Сантјаго Калатрава радио је и небодер „Уврнути торзо” у Малмеу, Уставни мост у Венецији, Музеј уметности у Милвокију, Аудиторијум на Тенерифима, Комуникациони торањ у Монжуику, фантастичан мост жене у Буенос Ајресу, као и многе друге грађевине.

ОЛИМПИЈСКИ
МУЗЕЈ
БЕОГРАД
OLYMPIC MUSEUM BELGRADE

www.olimpijskimuzej.rs

2004
ATHENS, GREECE

ATHENS OLYMPIC STADIUM & VELODROM

Olympic Roofs of famous builder of bridges

Architect: Santiago Calatrava

After more than a century, the Summer Olympic Games of 2004 were back to the cradle and was supposed to overshadow all previous. Spanish architect - neofuturist, engineer and world-renowned sculptor Santiago Calatrava was responsible for aesthetic part of the Games. This was not his first Olympic "performance" - for the Games in Barcelona he made a wonderful Olympic Tower.

Calatrava's task was to present the Olympic complex dialogue between sport and culture, and also Greek tradition and urban aesthetics. He used the large "arrangements" of the ancient Acropolis, the arched form of the buildings from the Byzantine period of Greek architecture and the white-blue tones typical of the Aegean Islands.

The main architectural ventures were: new roof for already existing, 20 years earlier built stadium, complete trimming and placing the roof on the Velodrome, access squares, Square of Nations etc. Two roofs stood out for their aesthetics and efficiency. The roof of the Olympic stadium, "Spyridon Louis" is made of laminated glass consisting of a pair of "bent sheets" that reflect up to 90 percent of sunlight. The supporting structure of each leaf is composed of double connected arches of tubular steel, which are 304m long and go up to 60m in height. The total weight of the roof is 17,000 tons and covers an area of nearly 25,000 m². It provides shelter from the sun and rain for 75,000 visitors.

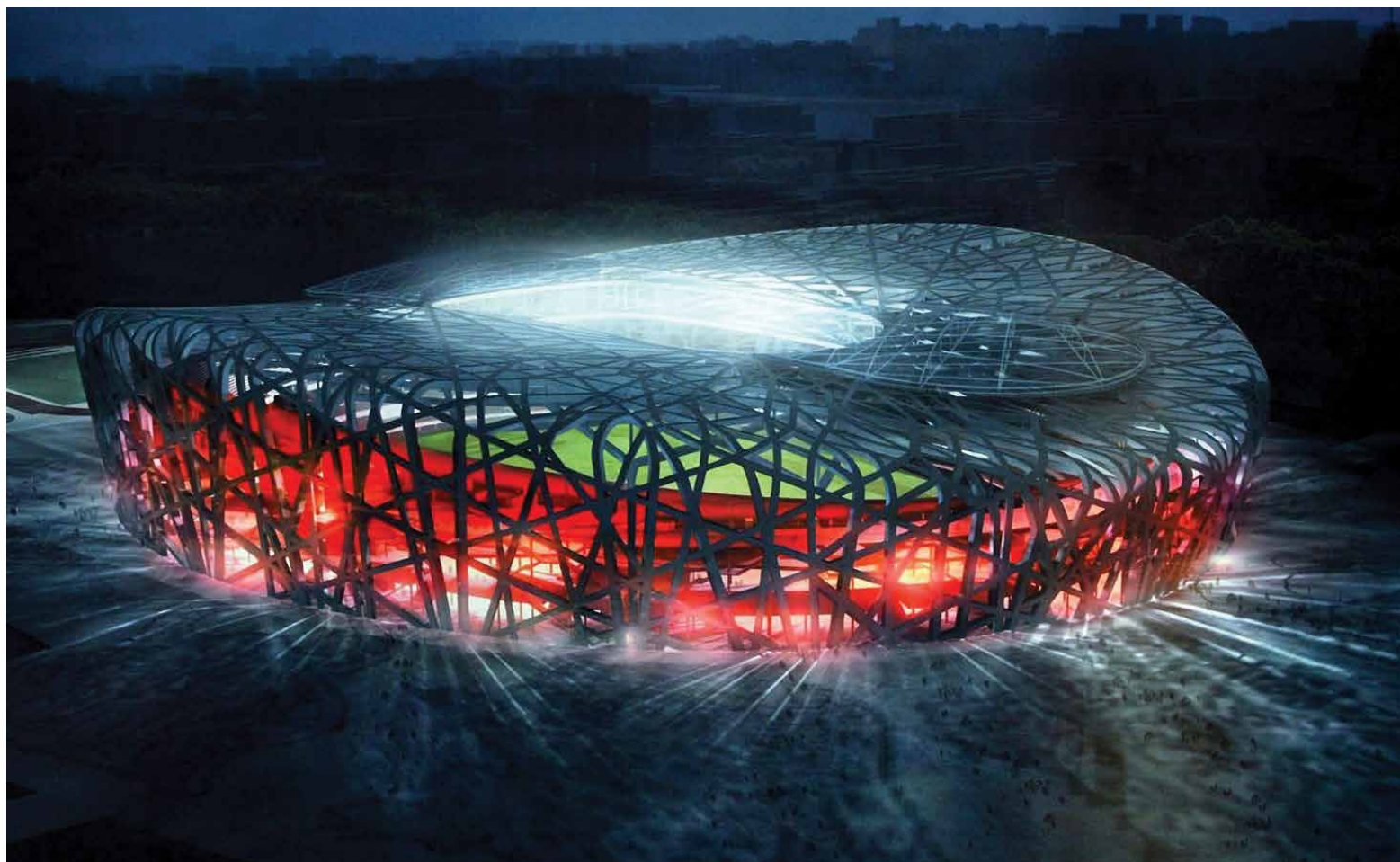
The structure of the roof of the Velodrome consists of two steel arches 45 meters high and 4,000 tons weight each, from which steel-glass roof "is hanging" and provides an extremely attractive appearance to this stadium that receives 5,250 spectators. The arches of the central stadium and velodrome are very similar, that enabled Calatrava to achieve visual concept.

Santiago Calatrava has also worked on: skyscraper "Turning Torso" in Malmo, Constitution bridge in Venice, Art Museum in Milwaukee, Auditorium in Tenerife, Montjuic Communications Tower, a fantastic women's bridge in Buenos Aires and many others.

ОЛИМПИЈСКИ
МУЗЕЈ
БЕОГРАД
OLYMPIC MUSEUM BELGRADE

www.olimpijskimuzej.rs

2008

ПЕКИНГ, КИНА

НАЦИОНАЛНИ СТАДИОН „Птичје гнездо” – нада у будућност

Архитекте: Ж. Херцог и Пијер де Мерон, Ли Ксинганг, Аи Вејвеј

Популарно „Птичје гнездо” заједнички је рад швајцарског архитектонског тандема Жак Херцога и Пијера де Мерона, кинеског архитекте и уметника Аи Вејвеја, и сингапурског архитекте Ли Ксинганг. По првобитном дизајну, челичне шипке су употребљене да би сакриле носаче покретног крова.

Када се од крова одустало, задржана је огољена челична конструкција која је стадиону дала јединствен изглед. Сличност са гнездом, или колевком, није случајна – форма је употребљена метафорички, да представи стадион као арену која штити и храни људе, и наду у будућност.

Дизајн стурктуре стадиона, израстао из детаљног проучавања кинеске керамике и важности симболике круга и квадрата, победио је све конкуренте. „Птичје гнездо” је једна од највећих челичних конструкција на свету, чија је основа тешка око 40.000 тона. Градња је трајала 4,5 године, а у периоду најинтензивнијих радова 17.000 људи је било истовремено упослено. Током градње, одустало се од идеје покретног крова из два разлога – трошкови градње целог комплекса су већ достигли енормне цифре, а без крова стадион је био отпорнији на земљотресе, с обзиром да је грађен на сеизмички активном подручју.

Стадион се налази у централном делу регије „Olympic Green”, заузима 258.000 м² и може да угости 80.000 гледалаца (током Игара било је додатних 11.000 привремених столица). Налази се на тзв. „Царској оси”, у линији са неким од најзначајнијих грађевина у Пекингу, као што су Забрањени град и трг Тјенанмен.

ОЛИМПИЈСКИ
МУЗЕЈ
БЕОГРАД
OLYMPIC MUSEUM BELGRADE

www.olimpijskimuzej.rs

2008
BEIJING, CHINA

NATIONAL STADIUM

"Bird's Nest" – hope for the future

Architects: Herzog & de Meuron, Li Xinggang, Ai Weiwei

Popular "Bird's Nest" is a joint venture of Swiss architectural tandem Jacques Herzog and Pierre de Meuron, Chinese architect and artist Ai Weiwei, and Singapore architect Li Xinggang.

According to the original design, the steel beams were implemented in order to hide supports for the retractable roof. When it was decided to eliminate the roof, the bare steel structure was retained giving a unique look to the stadium. The similarity with the nest or cradle is not accidental - the form is used metaphorically to present the stadium as an arena that protects and nourishes people and hope for the future.

The design of the structure of the stadium, that has grown from a detailed study of Chinese ceramics and the importance of the symbolism of the circle and the square, beat all competitors. "Bird's Nest" is one of the largest steel structures in the world, whose base weighing about 40,000 tons. Construction lasted four years and a half, and at its height, 17,000 construction workers worked at the same time. During construction retractable roof concept was abandoned for two reasons - the cost of building the entire complex have already reached enormous figures and the roofless stadium is more resistant to earthquakes as it is built on a seismically active area.

The stadium is located in the central part of the region "Olympic Green", occupies 258,000 m² and its capacity is 80,000 spectators (with additional 11,000 temporary seats during the Games). It is located on the so-called "Imperial axis" that cuts through the most important buildings in Beijing, such as the Forbidden City and Tiananmen Square.

ОЛИМПИЈСКИ
МУЗЕЈ
БЕОГРАД
OLYMPIC MUSEUM BELGRADE

www.olimpijskimuzej.rs

2008

ПЕКИНГ, КИНА

НАЦИОНАЛНИ ЦЕНТАР ЗА ВОДЕНЕ СПОРТОВЕ

Олимпијска „Водена коцка“ као споменик теорији физике

Архитектонске фирме: *PTW Architects, CSCEC, CCDI, Arup*

Спектакуларна, плавичасто прозирна грађевина врло сложене конструкције, представља споменик теорији физике, с обзиром да су њени дизајнери инспирацију нашли у теоретском истраживању структуре сапунице двојице ирских физичара.

Њен коначни облик је резултат инсистирања кинеских партнера на квадрату, као контратежи суседном овалном „Птичјем гнезду“ и хармонија симбола та два облика (земља и небо), и предлога аусталијског дела архитектонског тима (PTW, Arup) да објекат буде цео обложен мехурићима, чиме се сугерише и његова намена.

Иако је познат као „Водена коцка“, он је заправо правоугаоник који се простире на 70.000 м². Представља комбинацију напредне технологије и науке, а све у служби очувања природе. Градња центра са 17.000 места за такмичења у пливању, синхроним пливању и скоковима у воду коштала је 94 милиона евра. Направљен је од иновативног, провидног и изузетно лаганог тefлона – ЕТФЕ, и највећа је зграда у свету „обучена“ у тај материјал. Вода (иначе рециклирана кишница) у базенима и унутрашњости се загрева захваљујући коришћењу соларне енергије - око 90%.

Костур здања је челични, а споља је обложен са више од 100.000 м² ЕТФЕ јастука, који представљају мехурове сапунице, и који се надувавају као балони, дубоки и до 2 метра. Тако се претварају у изузетни изолациони материјал, издржљивији и од двоструког стакла. Сваки од ових јастука направљен је индивидуално у 3Д технологији, има само своје место, и посебно измерену отпорност на ветар, кишу и снег. Многи верују да је „Водена коцка“, „најбржи“ Олимпијски базен на свету за 1.314 метара дубљи од осталих олимпијских базена. Али исту дубину четири године касније досегао је и базен у Лондону 2012. године. Чињеница је да су пливачи на Играма у Пекингу, 2008. године оборили 25 рекорда. Али, тада су пливали у костимима од ултра танког материјала које је две године касније забранила Светска пливачка федерација.

„Водена коцка“ је добила десетак престижних светских награда у архитектури и инжењерингу, од Венецијанског бијенала до МекРобертове, највеће британске награде за иновације у инжењерингу. Након Игара, уложено је око 20 милиона евра да се половина унутрашњости претвори у водени парк, који је отворен 2010. године, тачно на двогодишњицу почетка Игара.

ОЛИМПИЈСКИ
МУЗЕЈ
БЕОГРАД
OLYMPIC MUSEUM BELGRADE

www.olimpijskimuzej.rs

2008
BEIJING, CHINA

BEIJING NATIONAL AQUATICS CENTER Olympic "Water Cube" as a monument to theoretical physics

Architecture firms: PTW Architects, CSCEC, CCDI, Arup

Spectacular, bluish transparent building is very complex structure. It is a monument to theoretical physics given that its designers find inspiration in the theoretical study of soap structure of two Irish physicists.

Its final form is a result of the insistence of the Chinese partners on the square, as a counterweight to the neighboring oval "Bird's Nest", the harmony of symbols of these two forms (earth and sky), and the proposal by the Australian architectural team (PTW, Arup) to cover the whole object with bubbles, thereby also suggests its purpose.

Although it is known as the "Water Cube", it is actually a rectangle that extends to 70,000 m². It is a combination of advanced technology and science, all in the service of nature conservation. The construction of the center with 17,000 seats for swimming, synchronized swimming and diving competitions cost 94 million euros. It is the largest building in the world "dressed" in the ETFE material, i.e. made from innovative, transparent and extremely lightweight Teflon. Water (recycled rainwater) in swimming pools and interior heats up thanks to the use of solar energy - about 90 percent. The skeleton of the building is steel, and the exterior is covered with more than 100,000 m² of ETFE pillows that represent soap bubbles and inflate like balloons up to 2 meters deep. At the end they are converted to exceptional insulating material, more durable than double glazed windows. Each of these pillows is individually designed in 3D technology and has particularly measured resistance to wind, rain, snow etc.

Many believe that the "Water Cube" is the "fastest" Olympic pool in the world - 1,314 meters deeper than the rest of the Olympic swimming pools. But four years later, a swimming pool in London 2012 reached the same depth. The fact is that the swimmers at the Beijing Games in 2008 beat 25 records. But at that time they swam in costumes of ultra thin material that was banned two years later by the World Swimming Organization.

"Water Cube" has received ten prestigious international awards in architecture and engineering, from the Venice Biennale to MekRobert - Britain's biggest prize for innovation in engineering. After the Games, around 20 million euros was invested to turn the half of the interior into a water park, opened in 2010, precisely for the second anniversary of the start of the Games.

ОЛИМПИЈСКИ
МУЗЕЈ
БЕОГРАД
OLYMPIC MUSEUM BELGRADE

www.olimpijskimuzej.rs

2012

ЛОНДОН,
В. БРИТАНИЈА

ТОРАЊ ОРБИТА

Нова градска икона – и пост-олимпијски највећи тобоган

Архитекта: Аниш Капура

У мноштву архитектонских занимљивости које су, свака на свој начин, обележиле Олимпијске игре у Лондону, торањ-скулптура „Орбита“, британског скулптора Аниш Капура, постао је симбол Игара.

Овог јуна постаће и нови спектакуларни видиковац британске престонице са највећим и најдужим тобоганом на свету, захваљујући додатку од 178 метара дугом тунелу-тобогана који ће све “путнике” 12 пута обмотати око торња и кроз њега, од врха до дна, брзином и до 24 км/ч.

Кад је Лондон добио Игре, тадашњи градоначелник Борис Џонсон је смислио да би Страфорду, где ће се градити Олимпијски парк, бити потребно “нешто посебно”, по чему ће панорама источног дела града бити препознатљива. И тако је, уз помоћ скулптора Капура и инжењера Сесил Балмонд, на улазу у Олимпијски парк никла 114,5 метара висока челична конструкција јарко црвене боје, састављена од спиралног степеништа, две платформе у облику искривљене осмице, и видиковцем и рестораном на врху.

Да привлачи пажњу – неоспорно је. По Капуровим речима, на овај подухват га је инспирисала Вавилонска кула, у смислу “градње немогућег” и мистичности у том изазову. За форму је, каже, позајмио Ајфелове и Татлинове идеје.

По речима дизајнера, лондонски торањ је не само 22 метара виши од Кипа слободе, већ је и највеће појединачно уметничко дело јавног карактера. Инвестиција је била вредна 24 милиона евра - 20 милиона донирао је најбогатији човек Велике Британије, магнат индустрије челика Лакшми Митал, власник компаније *Arselor Mital*, по којој данас торањ и носи име.

И без тунела-тобогана од Торња је застајао дах, а сада ће вероватно једна вожња превртати хоризонт на све стране, што ће конкавна огледала и интерактивни екрани уз гигапиксел технологију само наглашавати. Видети, доживети, па ко преживи!

ОЛИМПИЈСКИ
МУЗЕЈ
БЕОГРАД
OLYMPIC MUSEUM BELGRADE

www.olimpijskimuzej.rs

2012

LONDON,
GREAT BRITAIN

OBSERVATION TOWER - ArcelorMittal Orbit

New city icon and the post-Olympic biggest slide

Architect: Anish Kapoor

In a variety of architectural curiosities which, each in its own way, marked the Olympic Games in London, "Orbit" tower-sculpture designed by British sculptor Anish Kapoor, became a symbol of the Games.

This June it became a spectacular new panorama of the British capital with the world's longest and tallest tunnel slide, thanks to the addition of the 178 meter long slide tunnel that "wraps" all travelers 12 times around the tower and through it, from the top to the bottom, up to 24 km/h speed.

When London won the Games, the mayor Boris Johnson came up with an idea that in Stratford, construction place of the Olympic park, "something special" need to be done, something that will give the panorama of the eastern part of the city recognizable look. And so, with the help of sculptor Kapoor and engineer Cecil Balmond, at the entrance to the Olympic Park 114.5 meter high steel structure was raised. It's in bright red color, composed of a spiral staircase, with two viewing platforms in the shape of a distorted figure eight, a lookout point and a restaurant at the top.

It is indisputable that attracts attention. According to Kapoor words, this project was inspired by the Tower of Babel in terms of "building the impossible" and mystique in this challenge. For a shape, as he says, borrowed the ideas of Eiffel and Tatlin.

According to the designers, the London Tower is not only 22 meters taller than the Statue of Liberty, but also "the largest single artwork of public character". The investment was worth 24 million euros - 20 million donated by the wealthiest man in Britain, the steel industry magnate Lakshmi Mittal, owner of the company "ArcelorMittal", which gives the tower its name.

The Tower was breathtaking without tunnel slide, but now one drive will probably roll over the horizon in all directions. The concave mirrors and interactive screens with Gigapxl technology will simply emphasize it. See it, feel it, and we'll see who will survive!

ОЛИМПИЈСКИ
МУЗЕЈ
БЕОГРАД
OLYMPIC MUSEUM BELGRADE

www.olimpijskimuzej.rs

2012

ЛОНДОН,
В. БРИТАНИЈА

КОШАРКАШКА АРЕНА

Велика “бела торта за понети”

Архитектонске фирме: *Wilkinson Eyre Architects & Sinclair Knight Merz*

Визуелно атрактивна монтажна спортска арена највећа је привремена структура икада саграђена у историји олимпизма.

Њених 115 метара дужине и 35 метара висине, ослоњених на челичну конструкцију тешку 1.000 тона и обмотану са 23.000 м² белог рециклажног ПВЦ платна, јединствен је пример узбудљивог дизајна, поштовања еколошког баланса, и оптимизованог *low-tech* пројекта који се једноставно расклапа а затим поново склапа било где у свету.

“Велика бела торта”, како су је неки назвали, пленила је 3Д изгледом провидних мембрана који је постигнут ингениозним унутрашњим системом благо извијених шипки и челичних подупирача под разним угловима што је производило поигравајући ефекат светлости и сенки. Провидност спољних зидова омогућавала је дневној светлости лак продор кроз ПВЦ мембране. Ноћу је, са спољне стране, служила и као џиновски екран за фантастичне *light-show* презентације, посебно осмишљене и реализоване уз помоћ ЛЕД технологије.

Њена унутрашњост била је једнако занимљива, и сведочила је о њеној намени - 12.000 црних и наранџастих седишта, осликавало је кошаркашку лопту.

Једна од најбрже завршених олимпијских грађевина коштала је 49 милиона британских фунти, са урачунатим трошковима демонтаже. Непуних годину дана након Игара, размонтирана је и стављена је на продају за 2,5 милиона фунти.

ОЛИМПИЈСКИ
МУЗЕЈ
БЕОГРАД
OLYMPIC MUSEUM BELGRADE

www.olimpijskimuzej.rs

2012

LONDON,
GREAT BRITAIN

BASKETBALL ARENA

Large white cake to takeaway

Architecture firms: *Wilkinson Eyre Architects & Sinclair Knight Merz*

Visually attractive montage sports arena is the biggest temporary structure ever built in the history of Olympism.

Venue is 115 meters long and 35 meters high, leaning against a heavy steel construction of 1,000 tons wrapped in 23,000 m² of recyclable white PVC membrane, and a unique example of an exciting design, ecological balance respect, and optimized low-tech project easy to disassemble and again assemble anywhere in the world.

"Large white cake" as some people called it, captivated with 3D look of transparent membranes made of ingenious system of slightly curved rods and steel props that produced playing effect of lights and shadows. Transparency of outside walls allowed easy daylight penetration through the PVC membrane. At night, the exterior served as a giant screen for the fantastic light-show presentations, especially designed and developed with the help of LED technology.

Its interior was equally interesting, with 12,000 black and orange seats designed to represent the colors of a basketball.

One of the fastest completed Olympic buildings that cost 49 million of British pounds, inclusive of the dismantling costs. Less than a year after the Games, it was dismantled and put up for sale for 2.5 million pounds.

ОЛИМПИЈСКИ
МУЗЕЈ
БЕОГРАД
OLYMPIC MUSEUM BELGRADE

www.olimpijskimuzej.rs

2012

ЛОНДОН,
В. БРИТАНИЈА

ВОДЕНИ ЦЕНТАР

Један од легата даме светске архитектуре

Архитекта: Заха Хадид

„Не волим реч компромис... Не стварам мале, згодне грађевине“, говорила је Заха Хадид, и тако је и радила. Хваљена колико и куђена, била је своја и сва њена дела оставила су траг у светској архитектури и ударила темеље органској архитектури 21. века. Водени центар за Олимпијске игре у Лондону није био изузетак.

Увек имајући у виду свхру и окружење, и никада не робујући конвенцијама, Хадид је направила од Воденог центра наизглед немогуће, ухвативши флуидну геометрију воде у покрету. Кров центра се диже изнад земље опонашајући покрете таласа, покривајући и повезујући такмичарске базене за пливање и скокове у целину, са функционалним циљем да их створеним волуменом таласа раздвоји. Велика хала са ова два базена, повезана је са градским мостом Стратфорда, подијумом, који са једне стране израња из моста и преко каскаде иде око базенске хале и “подвлачи” се под њу. Трећи базен, за тренинге, увукао се испод моста, тако да не нарушава такмичарску целину.

Без улажења у превише стручне детаље, јединствене карактеристике кровне површине Центра резултат су структуре параболичног лука за који је коришћена двоструко закривљена геометрија. Хадид је Водени центар пројектовала флексибилно, у два модела – олимпијски и пост-олимпијски. Током Игара примао је 17.500 гледалаца, а онда му је капацитет, кресањем два бочна крила, смањен на 2.000 седишта.

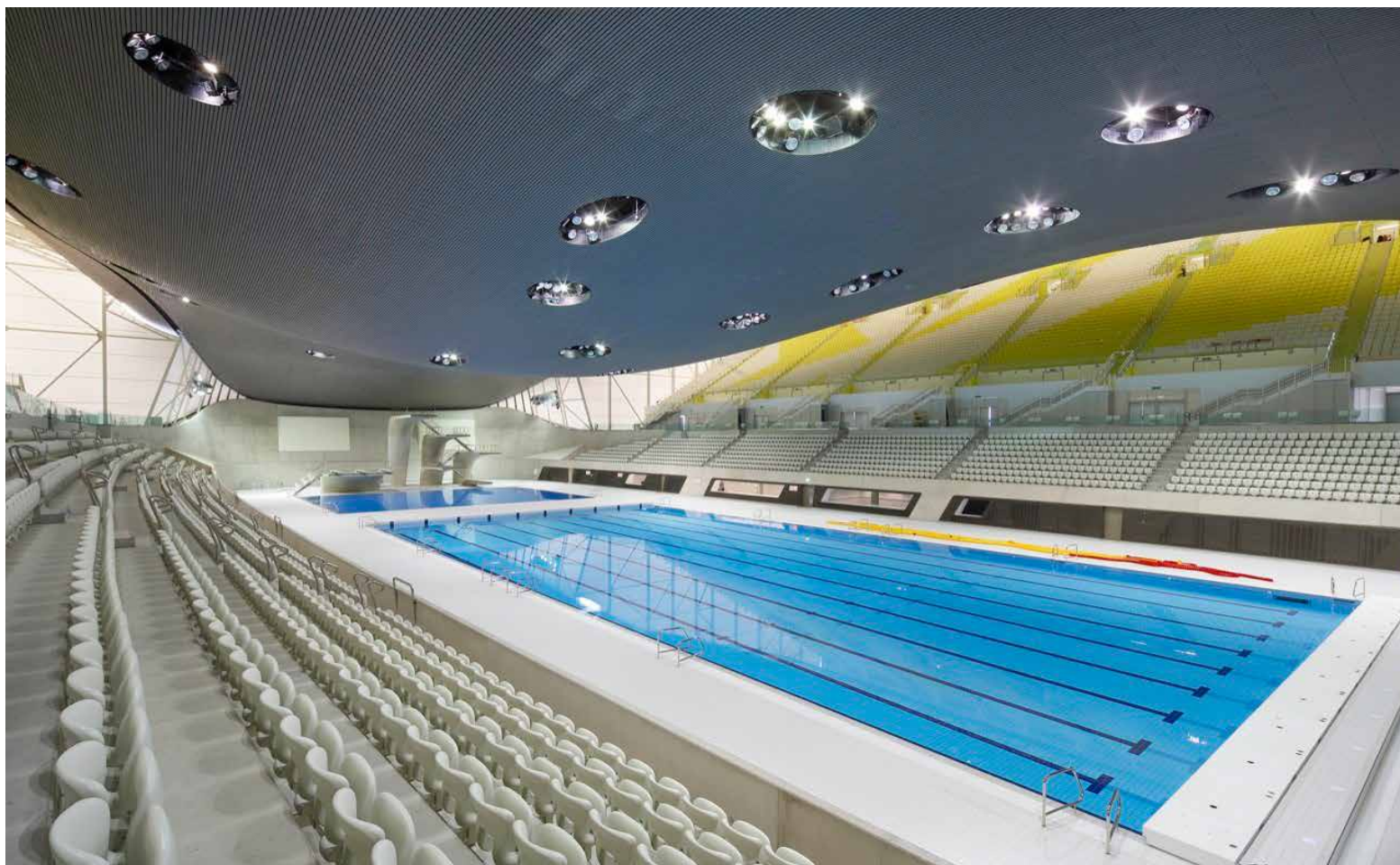
Потпис Захе Хадид, натурализоване Британке рођене у Ираку, остао је испод многих грађевина, од Националног музеја уметности 21. века *MAXXI* у Риму, скијашке скаконице у Инсбруку, седишта *BMW* компаније у Лајпцигу, Културног центра у Азербејџану, Розенталовог центра за савремену уметност у Синсинатију, *Riverside* музеја у Лондону, итд.

Заха Хадид је једина жена добитница Прицкерове, најпрестижније награде за архитектуру (2004), и једина је жена – лауреат награде Краљевског института британских архитеката у његовој 180 година дугој историји. Последњу награду добила је почетком 2016, свега два месеца пред смрт.

ОЛИМПИЈСКИ
МУЗЕЈ
БЕОГРАД
OLYMPIC MUSEUM BELGRADE

www.olimpijskimuzej.rs

2012

LONDON,
GREAT BRITAIN

AQUATICS CENTRE

One of the Lady's world architecture legacies

Architect: Zaha Hadid

"I don't like the word compromise... I don't make nice little buildings", Zaha Hadid said and also did. Equally praised and criticized, she was unique, and all her works have left a mark in the world of architecture and laid the foundations for organic architecture of the 21st century. Aquatics Centre for the Olympic Games in London was no exception.

Always keeping in mind the purpose and the environment, and never trading with conventions, Hadid made seemingly impossible - The London Aquatic Centre - inspired by the fluid geometries of moving water. The roof of the Centre rises above the ground, mimicking the movements of the waves, covering and linking swimming and diving pools into a whole, with the functional aim to separate them by created waves volume. The main Hall with two swimming pools is connected to the Stratford City Bridge with a podium that emerges of a bridge, goes via cascade around the pool hall and "pulls under" it. The third training pool "crawls" under the bridge in a way not to distort a competition unit.

Without going into too much technical detail, the unique characteristics of the roof of the Centre are the result of a double-curved geometries used for a parabolic arch structure. Hadid's Aquatic Centre was designed with a flexibility in two models - the Olympic and "legacy" or post-Olympic model. During the Games the venue had a capacity of 17,500. The two temporary "wings" have been removed, reducing the capacity to a regular 2,500.

Zaha Hadid was an Iraqi-born British architect and her project list includes: National Art Museum of 21st Century - MAXXI in Rome, ski jump tower in Innsbruck, BMW central building in Leipzig, Cultural Center in Azerbaijan, Rosenthal Center for Contemporary Art in Cincinnati, Riverside Museum in London etc.

Zaha Hadid was the first Arab woman who received the most prestigious award in architecture (Pritzker Architecture Prize), winning it in 2004, and the first woman-laureate of The Royal Institute of British Architects Stirling Prize in its 180-year history. She received the last prize in early 2016, just two months before her death.

ОЛИМПИЈСКИ
МУЗЕЈ
БЕОГРАД
OLYMPIC MUSEUM BELGRADE

www.olimpijskimuzej.rs

2016

РИО ДЕ ЖАНЕИРО,
БРАЗИЛ

СОЛАРНИ ГРАДСКИ ТОРАЊ (RIO OLYMPIC TOWER)

Архитектонска фирма: *RAFAA*

Реч је о Соларном градском торњу који ће се састојати од вертикалне структуре постављене на малом острву Котондуба.

Торањ ће бити лако уочљив из ваздуха, с мора и тла. Развијен је у архитектонској фирми *RAFAA*.

Пројект је базиран на соларној платформи која ће Торњу током дана давати сву потребну енергију.

Вишак енергије користиће се за напајање пумпи за воду које ће пумпати морску воду и слати је на хидроелектричне турбине кроз моћни слат. Тиме ће се истовремено осигуравати енергија за цели систем, али и за увећану ноћну потрошњу.

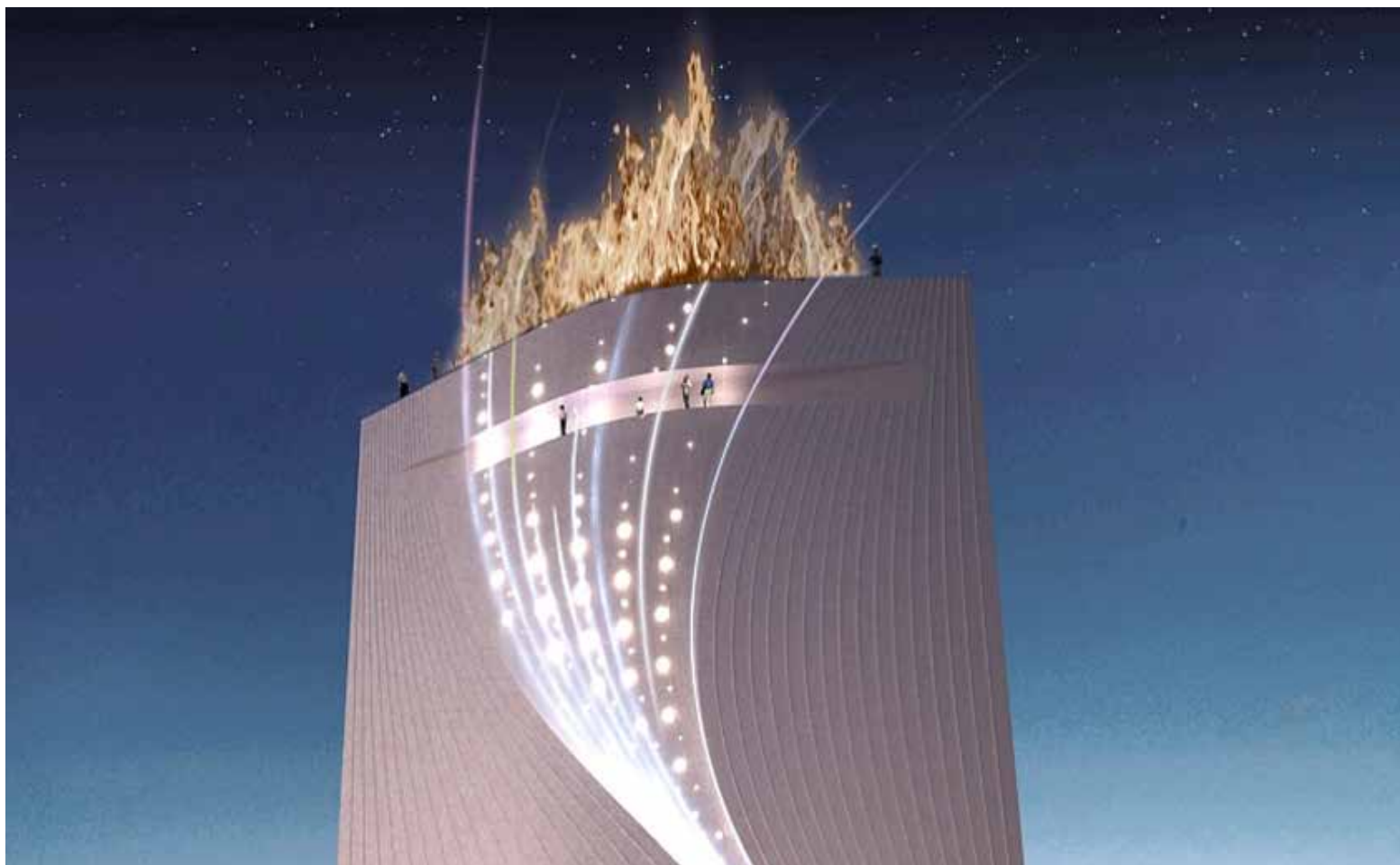
Соларни градски торањ имаће велики шопинг центар, амфитеатре, ресторане и кафиће за велики број гостију, као и изванредан поглед на Рио и Копакабану с балкона који се налази на висини од 105 метара.

За адреналинске зависнике на Торњу ће се налазити и балкон за банџи скокове до којег ће се долазити лифтовима.

ОЛИМПИЈСКИ
МУЗЕЈ
БЕОГРАД
OLYMPIC MUSEUM BELGRADE

www.olimpijskimuzej.rs

2016

RIO DE JANEIRO,
BRAZIL

SOLAR CITY TOWER (RIO OLYMPIC TOWER)

Architecture firm: RAFAA

The Solar City Tower will be a vertical structure erected on a small island of Cotonduba.

The tower will be easily visible from the sky, sea and land. It was designed by world famous RAFAA architectural firm.

The tower will function as a solar power generator during the day, and will run as a hydropower generator and power storage unit at night.

Excessive energy will be used to power the water pumps with sea water and send it to the hydroelectric turbines via the powerful waterfall. This will both provide energy for the entire system and for the increased night consumption.

Solar City Tower will have a great shopping center, amphitheater, restaurants and cafes for a large number of guests, and an outstanding view of Rio and Copacabana from the observation deck 105 meters above the sea level.

For adrenaline junkies, a platform for bungee jumping accessible by elevators will be located on the Tower.

ОЛИМПИЈСКИ
МУЗЕЈ
БЕОГРАД
OLYMPIC MUSEUM BELGRADE

www.olimpijskimuzej.rs